

1924

17173734

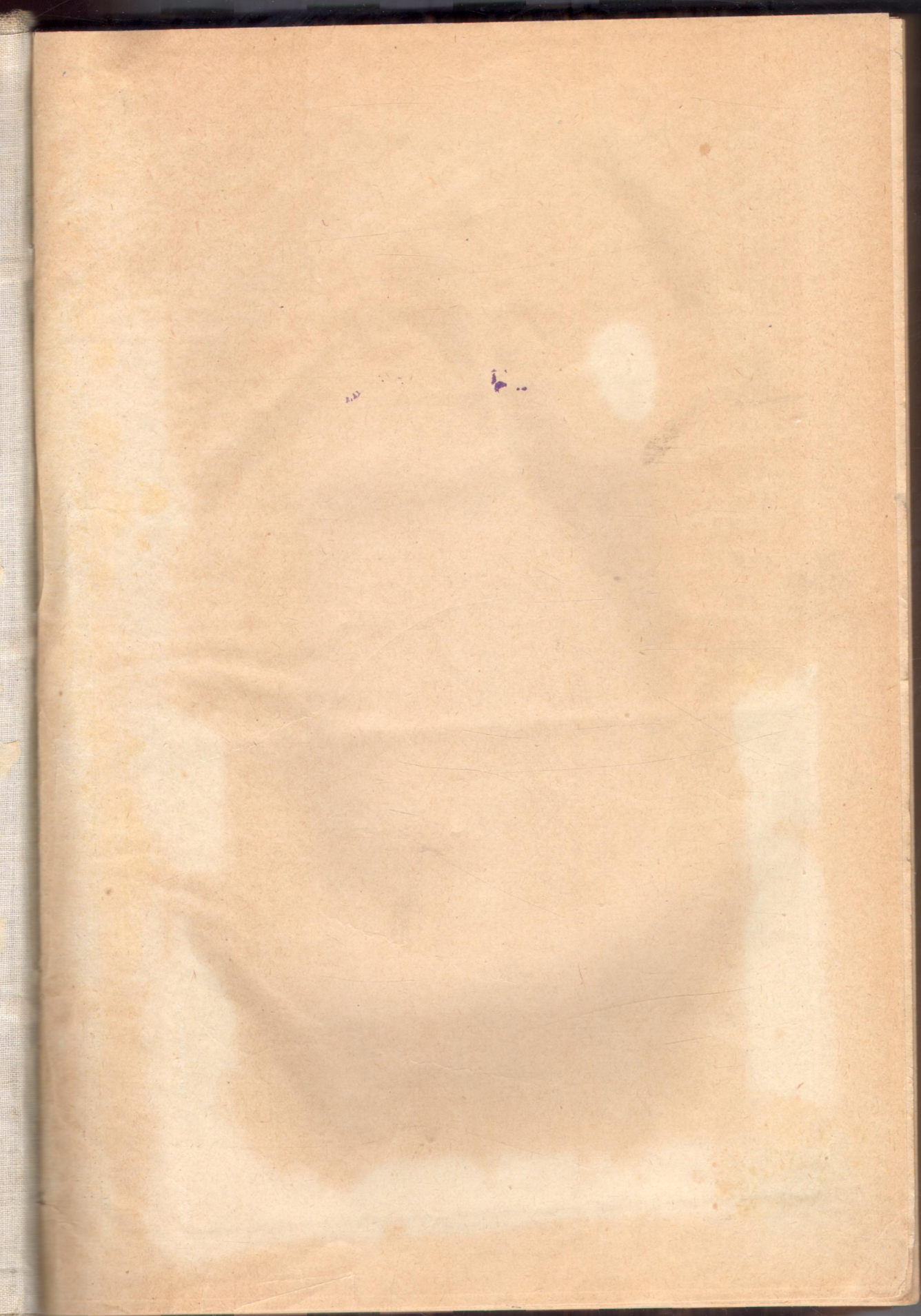
w/10

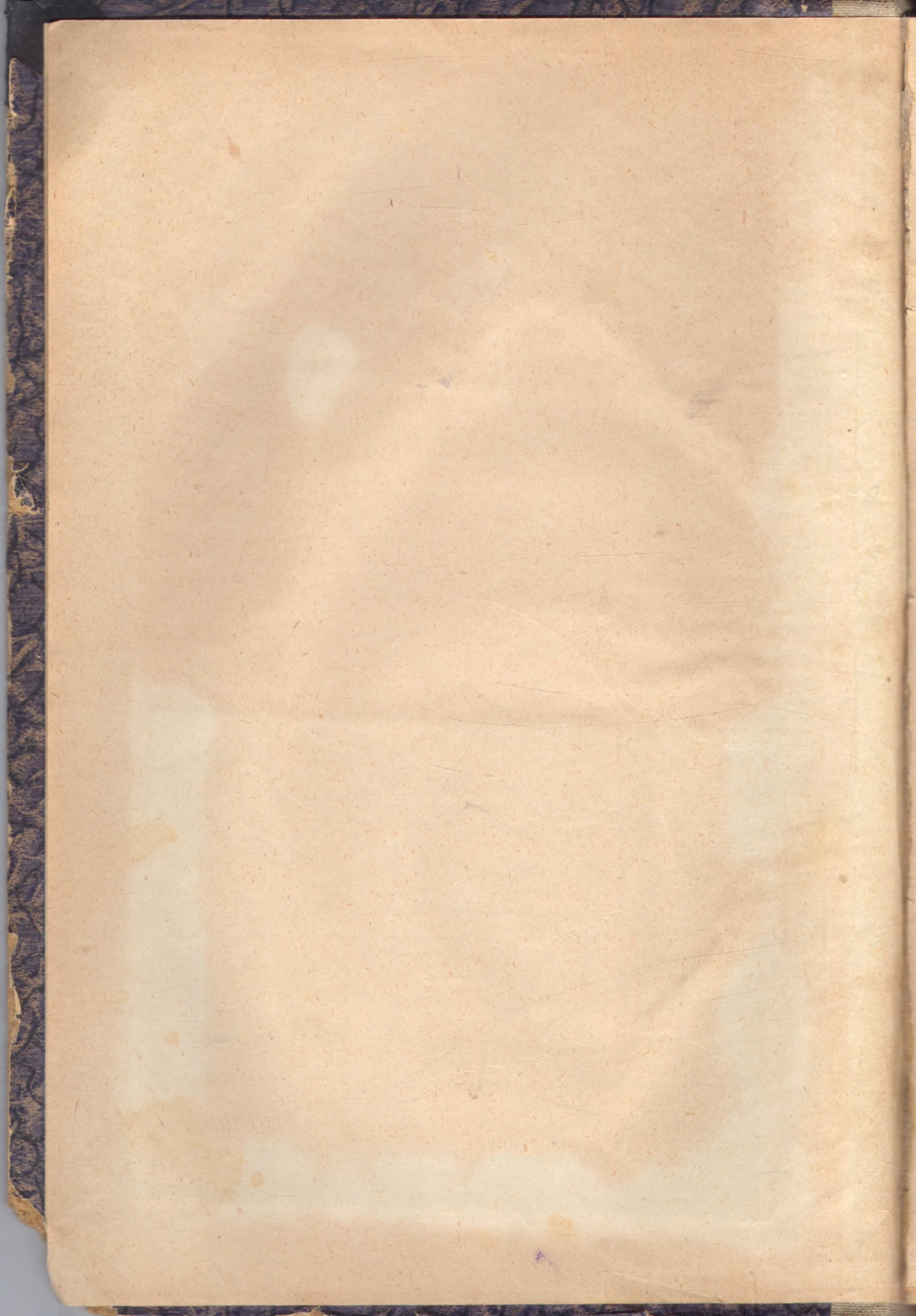
173734

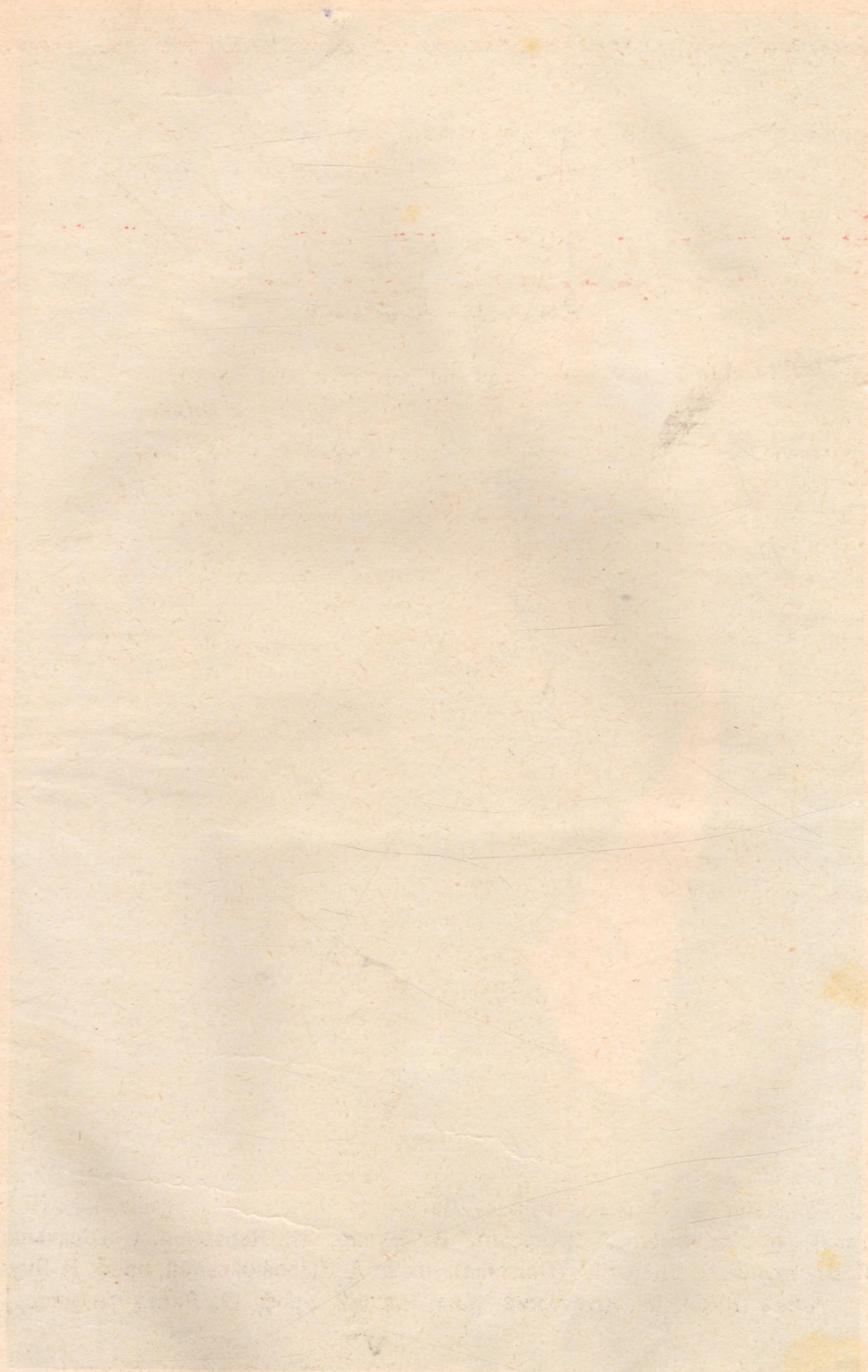
17173734

V.N. Karazin Kharkiv National University
00390122
5

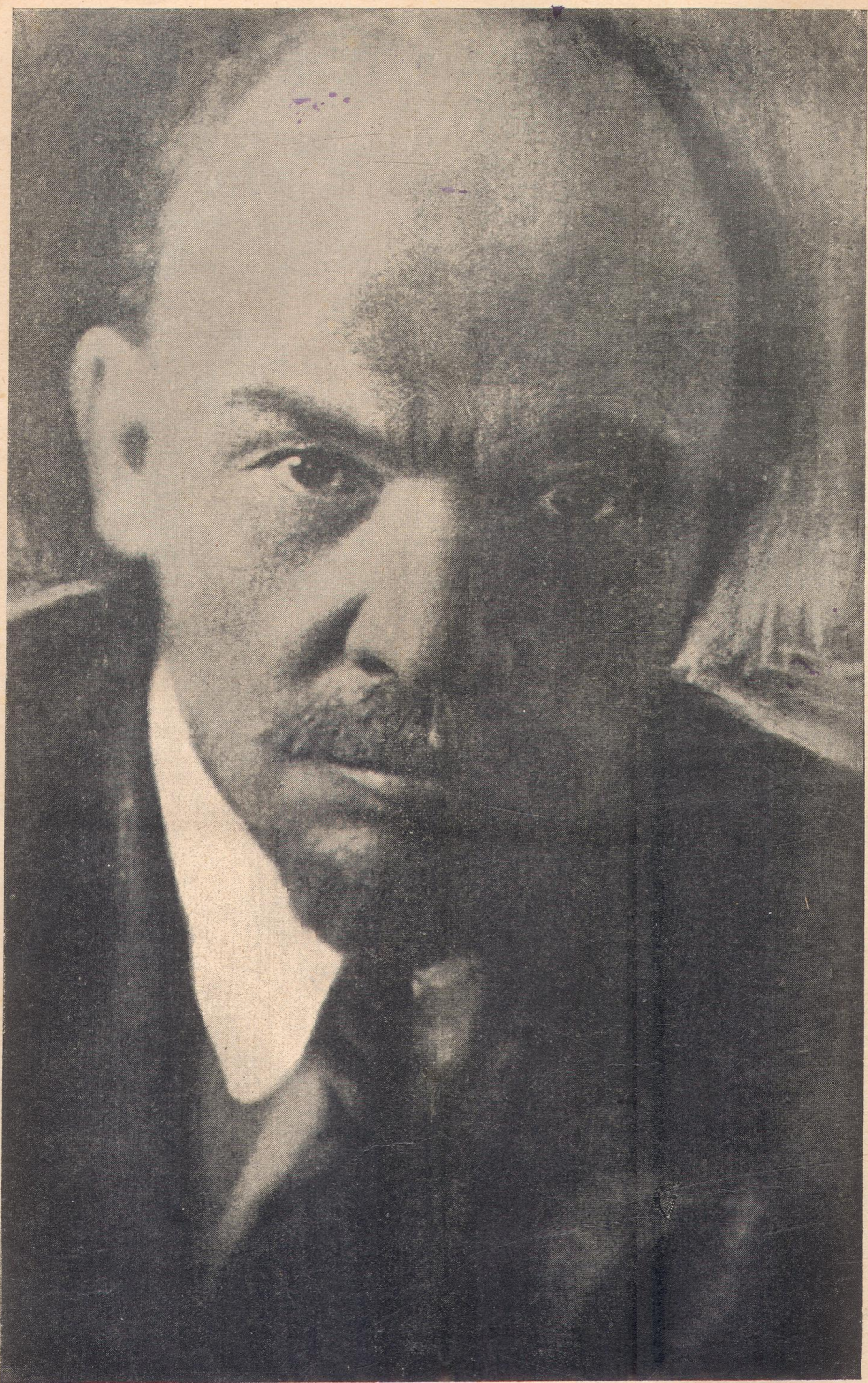

1870

В. И. Ленин.

05. "1924"

Ч-45

~~ЦЕНТРАЛЬНА~~

~~БІБЛІОТЕКА
Обл. Правління Спілки
Рад. Письменників
Інв. № 4625~~

4

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
І ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ
МІСЯЧНИК

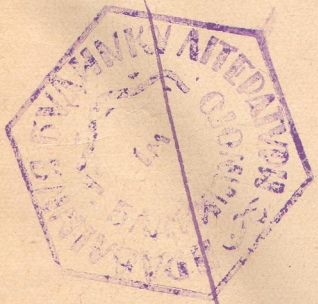
~~1076~~

інв. 1076

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ІДУ
Інв. № 173734

№ 10

(19)

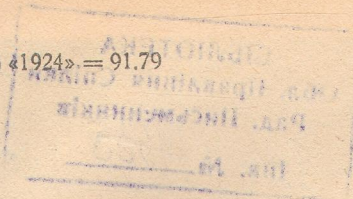

ЖОВТЕНЬ

1924

59

05 (47.714) «1924» = 91.79

Друкарня-літографія
КНИГОСПІЛКИ
Харків, Нете-
ченська
на бер.,
№ 14.

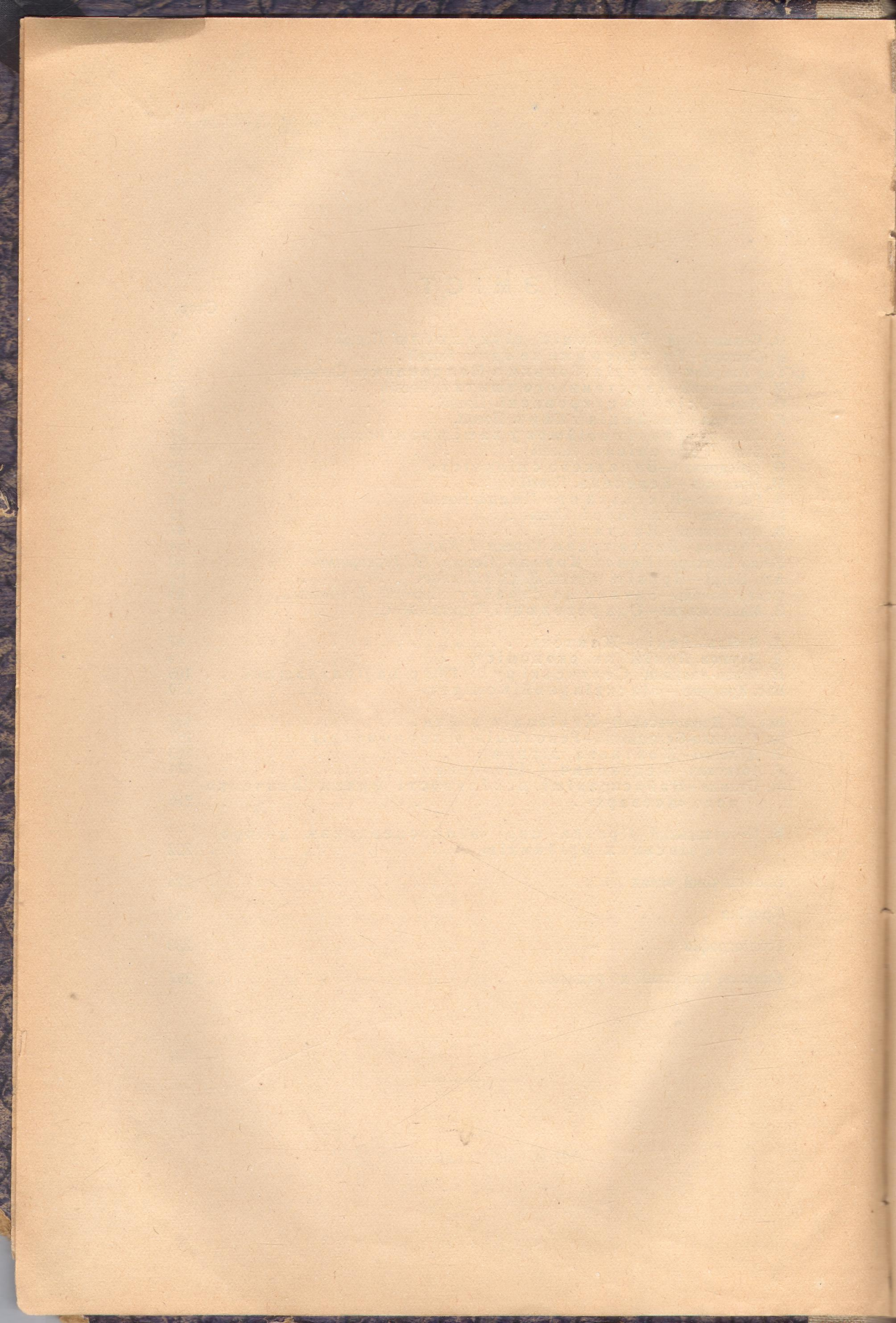
0101-1010

Д. У. Д. Харків. Зам. № 195.

З М І С Т

Стор.

О. Ведмицький—Револуціє!—вічно люблю! Поезії	1
В. Сосюра—Ти тепер вже не один. Поезії	2
✓ Тео Авербах—Історія Соньки з Молдаванки. Сатира	3
М. Рильський—Із останнього зшитку. Поезії	35
О. Лан—Осінь на цукроварні. Поезії	36
Г. Коляда—Еволюція машин. Поезії	37
А. Лісовий—Граніт ввійшов у наші м'язи. Поезії	37
С. Бен—Тебе співаю. Поезії	38
О. Лісаренко—Випадкова сміливість	39
М. Йогансен—Вересень. Поезії	43
В. Роленко—Пісенька про Педді. Поезії	44
Г. Маркуша—Хлібороб. Поезії	45
В. Вражливий—На станції	47
Уот Уйтмен—Листя трави. Перекл. <i>І. Кулик</i>	54
Еміль Верхарн—Ранок. Коваль. Перекл. <i>М. Терещенко</i>	60
Ада Негрі.—Привіт. Перекл. <i>В. Самійленко</i>	64
Оскар Кавель—Заклик до страйку. Перекл. <i>Л. Пюнтек</i>	65
В. Маяковський—Ода революції. Перекл. <i>М. С.</i>	66
Д. Лебідь—Ленін—Жовтень	67
Д. Наумов. Ленін, як економіст	79
Н. Мірза-Авакянц—Селянські рухи 1902 р. на Полтавщині	105
Вас. Краснов.—«Пасквільний Комітет»	130
Інж. В. Данилевський—Хемізація війни	137
Ів. Павелко-Селецький.—Револуція в хронометрії	157
М. Доленго—Жовтнева лірика	163
Г. Хоткевич—Федькович і Шевченко	174
М. Сулима—Найяскравіші особливості фрази Шевченкового «Кобзаря»	216
Н. Височанський—Правда про «неокооператизм дніпро-союзівських мрійників»	222
Економічний огляд	228
Хроніка	247
Бібліографія	280
Книжки, надіслані до редакції	297

ОЛ. ВЕДМИЦЬКИЙ

РЕВОЛЮЦІЄ!—ВІЧНО ЛЮБЛЮ!

I

Електричні коси чесав я,
Я пив полум'я з гордих очей...
Не забуду я кучері заgrav,
не забуду я шуму ночей.

Як летів я на крилах повстання
в робітничі квартали, в село —
Розгорілося перше кохання
і навіки до пари сплело.

Я любив твої пориви — рухи,
буйну страсть робітничих промов,
І твої злото-промінні руки,
І гарячу розбуркану кров.

Пам'ятаю я ночі осінні
і наш наступ на білих граків...
Ночували ми разом на сні,
чатували життя юнаків.

І лиш ранок розгублював зорі —
Я, бувало, жарчішу ловлю...
Ти вставала з червоним прапором...
Революціє! вічно люблю!

II

Ти нездужала... Голод Надволжа...
На обличчя насунулась тінь...
Ні, не можу я бачить, не можу:
ти повинна скорить височінь...

О, я бачив ці болі й страждання
І ще більше тебе полюбив...
Хіба можна спинити кохання,
коли ним я, захоплений, жив?...

Твою мову зібралися слухать
мільйони закутих братів...
А ти—кашляла, кажеш—посуха...
І кресала пучками огнів.

Був певен,—ти встанеш до бою,
І я сум в боротьбі загублю...
Революціє! дій же зі мною!
Революціє! вічно люблю!

III

І ти встала, розправила крила
і за руку в комуну ведеш...
Розгорнулася приспана сила
і мотором в повітрі гуде.

І ти знову з прапором і співом
поринаєш у лави оратів.
Загремиш над просторами гнівом,
заплетеш буйний заклик із слів.

Розколовся збентежений захід:
ах, у нас п'ятикутня зоря
по майстернях розкидала захват—
проти пана, царя, короля.

І я знову кохаю безмежно,
і що-хвилі твій поклик ловлю...
Перейду я з тобою всі межі!...
Революціє! вічно люблю!

ТИ ТЕПЕР ВЖЕ НЕ ОДИН

Вилітають потяги у далі
і зникають за містами десь.
Ти сьогодні вийшов зі шпиталю,
під дощем і снігом цілий день.
Де лунало кулями: «повстаньте!»
закрутилась електрична мить.
На пайок мійського коменданту,
як непман, звичайно, не прожить.
У ріллю направив, після гніту,
селянин нагострений леміш.
Ти цього, здається, й не помітив
і тепер розгублений стоїш.
Мимо йдуть веселі і щасливі.
Ну кому, кому твої слова?..
Тільки й знов «направо» і «наліво»
та у сотні рапорта здавать.
Од морозу, й болю, мов в нестямі,
ти стоїш, і труситься рука.
Прогремів, повіз на жовті плями
грузовик товари для «Ларка».
Не зоря над городом криваво,
не в огні шикуються полки,—
із провулків на панелі—лава,
то з роботи йдуть робітники.
Ось іде один, такий суворий,
ти—до нього, все йому сказав,
Говорив крізь сльози скоро, скоро...
далі той за руку тебе взяв.
і повів. Греміли мимо трами,
падав сніг... Та ти вже не один.
Бо тебе засмаглими руками
підвели з натружених колін.
А над ранок, коли даль заводить
і цвіте октавами гудків,
твій шолом, за брамою заводу,
загубивсь між блюз робітників.

ТЕО АВЕРБАХ
THEO AUERBACH

ІСТОРІЯ СОНЬКИ З МОЛДАВАНКИ

САТИРА

Любі мої приятелі!

Що то за чудове місто Одеса, перлина Чорного моря! І які прекрасні пані живуть у йому! Колись, коли я був ще дитиною, я знав це місто,—пишне й горде і тішився з його романтичних околиць.

*

Але, прибувши до Одеси після революції, я знайшов її сплюндрованою, білі бандити її сплюндрували, білі, переможені. Вони, тікаючи, у безсилій злості, віддавалися вандалізму.

Отже знайшов я сади понівеченими й будинки розваленими, А гавань, де колись щодня прибували й відпливали сотні суден, гавань була безлюдна.

Так от, я просижував багато чудових ночей на бульварі, відки було видко все море.

І там я згадав оповідання одного свого приятеля.

*

В Берліні, в одній з кав'ярень на Курфюрстовій набережній, один мій молодий руський товариш розповів мені історію «Соньки з Молдаванки».

НОВЕЛА

«Я родився в Одесі. Ви десь, певно, знаєте це інтернаціональне місто, місто, в якому раніш можна було зустріти представників усіх націй.

От я й хочу розказати вам маленький роман одної дамочки, що родилася на Молдаванці, в брудному кварталі Одеси, щоб потім удавати з себе в Грюнвальдівському салоні царицю Берліну.—

— То-ж слухайте!

В цьому одеському гетові, що зветься Молдаванкою, виросла Соня. Її батько, брат моєї матері, дістав там по духовній у спадщину будинок. У цьому будинку й жив із своєю жінкою, дамою легкого й палкого темпераменту.

В подружжя народилося дві дочки—Фаня й Соня. Обидві вдалися в матір, ще малими дівчатками вони надзвичайно легко запалювалися змислово.

Фаня, старша, розцвіла, й гімназисткою приваблювала студентів. Я знаю, що вона мала багато поклонників, які сохли за нею.

Соня, менша, мусила, як того сестра хотіла, передавати їй всякі любовні листи. Це вона робила охоче й виказувала при цьому багато спритності.

На сімнадцятім році Фаня познайомилася з якимсь Ізі Шванцензоном, що зайняв в її житті видатне місце.

Оцей Ізі Шванцензон закохався у Фаню; вона була повна екстравагантних схильностей. І нема чому тут дивуватись, як що вийшло те, що завше мусить виходити, коли два різних поли сходяться.

Хто-ж був цей Шванцензон? що за людина було це створіння.— що за тип?

Оскільки я міг дізнатися, цей суб'єкт був сином заможного Ізраїля Шванцензона, який мав на вулиці Маршала Ришелйо галантерейну крамницю, що добрі мала обороти.

Шванцензон молодший—це була освічена людина; скінчив він гімназію й, пройшовши кілька курсів університету, став на чолі батькового магазину.

Познайомившись з Фанею через приятелів, він на смерть закохався в неї і приносив їй до ніг найкращі дамські речі з свого магазину в подарунок.

Вона прийняла його кохання (адже він був, як то кажуть, «чоловік на твердому становиську»). І після року кохання вони справили офіційне весілля.

Через сім місяців по цьому Фаня породила чудову здорову дівчинку, яку назвала Дорюю.

Моя мати часто розказувала мені, як вона, буваючи у їх в гостях, дуже дивувалася тим, що дитина така розвинута. Але Фані цілком серйозно казала, що ця дитина невчасна.—

Через кілька років помер батько мого коханого Ізидора, й пан Шванцензон зліквідував свою торгівлю і з жінкою та з родиною переїхав до Німеччини, де оселився в Саксонії й одкрив там фабрику.

Соня виросла й природа наділила її такими чарами, що багатьом чоловікам запалювала вона крів. Соня була струнка, з кирпатеньким носиком, форма якого не одного чоловіка зводила з ума.

Ще в перші роки свого вчення наша героїня разом із своєю, подібною до неї, подругою «втяла штуку»—кілька ночей не ночувала дома.

Що робила вона в той час, люди можуть про це лише догадуватись, або-ж головою розкидати: що і як?

Правда, старий батько страшенно лаяв її й сипав на неї всі прокльони, які є в мові Молдаванки. Але поважна матуся тишилася «зухвалістю» своєї Сонічки й заохочувала свою дочку до нових нічних авантур, що, на її думку, нічого не шкодило, а давало дуже багато «життєвого досвіду».

Вигнана з школи Соня стала «гуляти». В неї знайшлося багато поклонників, що, поласувавши нею, заплатили їй банкнотами.

Соня була елегантна, любила гарно вбиратися й добре знала ціну жіночим уборам.

Вбиралася вона шикарно й по-модньому. Білила та рум'яна вживала найкращі. Обливалася дуже пахучими перфумами, що вабили «магнетично».

Вона тишилась життям до дна. Вона жила вночі. Спала до півдня, тоді вставала з постелі, щоб убраться до вечора.

Увечорі вона сиділа з яким-небудь кавалером, якого підчплювала на «Дерибасівській», або пила в «Фанконі» какао з тортом, а пізніш віддавалася в «Лондонськiм готелі» на Бульварі «коханцям».—

— Але й у Соні було колись так зване «щире кохання».

Її обранцем був молодий художник.—Вони що-вечора зходилися й гуляли на Бульварі, де слухали музику.

Це був найкращий час Сониного життя, час, коли прокидалася її жага.

Та швидко настав кінець.—

Молодий художник стояв із своїм приятелем, коли Соня випадково йшла повз них.—Закохані привіталися, й Соня пішла далі.

Приятьель спитав:

— «Відки ти знаєш її? Соньку?»

Він зблід, як скрець, і зажадав пояснення.

Тоді приятель каже:

— «То ти не знаєш історії цієї пані?!»

«Ну, то знай, що вона повія! Рік тому вона віддавалася за карбованця, а останнім часом за нею так женуться, що такса на неї дуже підскочила».

Художник, вражений, поточився.—У клубі ввечорі товариші потвердили йому жахливу звістку. Повернувшись додому, художник написав Соні останнього листа й пустив собі кулю в лоб.

*

Довідавшись про те, що скоїлось, Соня гірко заплакала, і це були останні сльози в її житті.

Після цього її серце стало крицею, воно втратило всяку чulість, всяку людяність.

Вісімнадцяти літ Соня вийшла заміж за якогось Івана Івановича Іванова, яке ймення може бути тільки в Росії.

Пан Іванів був багатий чоловік, і кожен знає, що вона пішла за його тільки за-ради грошей.

На його категоричне жадання, вона навіть зреклася юдейської віри й «навернулася» до лютеранської.

В цей час вибухла війна. Я був у Швейцарії й звістки, що я одержував з Росії від своїх родичів, не подавали нічого певного ні про Соньку, ні про її чоловіка.

Факт той, що я, хоч як старанно, яко письменник, не дізнавався, нічого-сенько більше про їх довідатись не міг.

Була чутка, що він скінчив якое дивно, але з иншого джерела подавали, що він зубожів, після чого Соня покинула його, як непотрібного.

Словом, треба занотувати факт!

То-ж мусимо сказати, що 1918 року, коли військо німецького кайзера зайняло Україну, Соня покинула Одесу з гарним гусарським лейтенантом.

Його командировано до Відня, й вона поїхала за ним, але у Відні вони посварилися. Що з ним сталося,—не знаю. Соня-ж

швидко покинула місто над Дунаєм і поїхала до своєї сестри Фані в Саксонію.

*

Тим часом Фаня влаштувалася чудово. Фабрика громадянина Шванцензона давала великий прибуток, так що пані Шванцензонова могла тішитися всіма розкошами «аристократії».

Із Дорочки вийшла гарна дівчина й її гра на піаніні свідчила про її великий мистецький талант.

Палка материна кров кипіла у Фаніних жилах і з психічно-медичного погляду легко зрозуміти, що її не задовольняла буденність її чоловіка й вона шукала обіймів різних «героїв».

Нагодився один офіцер резерву, з яким вона, як то кажуть, зійшлася.

Вони багато сходилися місяців тричі на тиждень для любовної «втіхи», й за цей час Фаня буквально розцвіла.

Та заздрісні чоловікові очі вислідили їх.

Він взяв їхню тайну.

Сильний чоловік затремтів, як баба, але коли перший шалений біль од «неможливої речі» вгамувався, він став страшний, як той Отело.

І тільки старанням кількох добрих приятелів удалося помирити подружжя.

Незабаром після того Фаня завагітніла й привела гарного хлопчика, голівка якого з білявими кучерями резервного офіцера іронічно вітала «батька Ізі».

Так, іронія всіх шлюбів і народжень! Та-ж жадна людина в світі не знає свого батька!

Коли, завдяки лагідній Ізовій вдачі, сімейна буря затихла настільки, що містер Шванцензон знову спробував пристати в тиху сімейну пристань, настав короткий час так званого «міщанського щастя».

Як раз підчас цього «міщанського щастя» приїхала сестра Соня.

Фаня привітала її добре, прибрала їй кімнату й що-дня давала їй чимало грошей «на дрібні видатки».

І Соня, в порі розцвіту, стаючи «дозрілою жінкою», тішилась життям на одеський кшталт.

Завдяки своїм рафінованим манірам, Соні легко було попасти в чоловічі товариства, що могли ввести її в «великий світ».

Еге, друже мій, Соня стала знаменитою, дуже знаменитою. По всіх кафе-шантанах «джентельмени» почали жадати Соню.

Вечорами Соня з'являлася на різних забавах—на балах, у кіно й кабаре—в ексцентричних убраннях. Вона декольтувалася так, що, дивлячись на неї, парубки починали кахикати, а жонаті, «поважніші» пани цмокали язиком, задивляючись на її, справді, чудові перса.

Еге-ж, Соньчина слава стала велика, така велика та недобра що сестра Фаня мусила одного дня рішуче заявити їй, щоб вона вибралася від неї, бо своїм «біганням» Сонька чорнить її «чисту» репутацію.

(Ото лихо! Але-ж правда!).

Отже, можна занотувати, як факт, що Соня рішила, не вважаючи на свої добрі звязки, покинути Саксонію й податися до Берліну, до цього світового центру, шукати щастя.

І от ми бачимо, що наша героїня пакує свою скриньку, щоб почати великий етап свого життя.

Це було саме під час упаду Середне-Європейських держав. Кайзер, коли його горде непереможне військо втікало розбитим, переляканий, як заєць, утік швидко, як заєць, у Голандію.

Матроси, яких брехуни одурили химерою «батьківщини», підняли на своїх крейсерах червоні прапори.

Із Сходу летіли ясні іскри великого пожежу, перша хвиля світової революції.

І слово «більшовизм» стало криком жаху усіх паразитів.

Це був час, коли замість старого, заржавілого, наставало, народжувалося молоде, нове.

Це був час, коли ми, ідеалісти, усі сподівалися нового царства, нової Європи.

Та тільки—яка трагедія!—ошуканці й зрадники обіцяли народові людські права, аби захопити владу і, прикриваючись облудними словами, зберегти стару тиранію.

.....

Сонька приїхала до Берліну й гордо похожала по Потсдамській площі й Лейпцігській вулиці, жадібно заглядала в усі прекрасні магазини, задивляючись на гарні речі—хутра, пальта, убрання, корсети, шовкові панчохи й черевички.

Бідна на гроші, вона перебрала в думках усі виходи, можливі для «дами».

Де ночувала першої ночі Соня, що вона робила, чи займалася своїм «ремеслом» і які з того мала наслідки, цього я, на жаль, не вважаючи на всі свої старання, довідатись не міг. (Бо, розуміється-ж, Соня не втаємничила мене в цей час свого «падіння»).

Одно відомо з певністю, що Соня знайшла собі сутенера, з яким уложила умову про спільну роботу.

Цей чоловік знайшов окрему кімнату коло вокзалу «Фридрихштрассе», а тому що сезон був саме в розпалі, діла їх процвітали.

Це був час, коли пульс життя бився шалено, коли кожне жило моментом, «ловило момент».

Районом діяльності Соні й її гідного спільника була Фридрихштрассе, між «Унтер ден Лінден» і Лейпцігською вулицею, де вона похожала, намальована й наперфумована, час-від-часу «невинними» рухами притягаючи до себе увагу чоловіків.

Її сутенер, трохи віддалі, йшов за нею, щоб завше, як той ватажок, бачити становище своєї «дами».

А Соня часом зухвало брала свого «кавалера» під руку й тягла його в «осібний кабінет».

Добродій сутенер був, як то кажуть, «комерційна голова» й по кількох місяцях вдачної стильної роботи з Сонькою в нього з'явилася блискуча ідея.

Це був час, коли російська буржуазія, перелякана громадянською війною, гнана побідами червоної радянської армії, плавом пливла в усі країни Європи.

Разом з нею з'явилися «представники голубої крові»—аристократи, великі князі й князьки, графи і барони.

Вони втікали з своїх вікових родових маєтків, відки їх вигонили робітники й селяни, що творили радянську республіку.

І Берлін наповнився цим товаром.

І саме в цей час Соніному товаришеві Морицові Зейкель-Фінкові спала на думку надзвичайно гарна ідея.

І «спільники», добре обміркувавши справу, взялися за здійснення цієї так званої «блискучої ідеї».

«Триболі! триболі! триболі!

Панове!

Усе життя ссїть тільки патентовані цукерки триболі!—Визнана найкраща марка!

— Цукерки триболі роблені на чистому цукрі!

— Цукерки триболі допомагають від кашлю й запалення глотки!

— Цукерки триболі, подібно до бор-машини, лічать зуби!

— Цукерки триболі заступають опій і кокаїн!

*

— Той тільки буде здатний до життя,

Який ссатиме цукерки триболі.

Розпалює фантазію—

Наша патентова марка триболі!».

(В усіх кіосках і крамницях продаються по фабричній ціні).

Акційне товариство для виробу цукерок триболі.

Головний директор: Мюлер.

*

Вночі, коли Берлін промінів світлом, скрізь видно було ці реклами знаменитої фабрики цукерків.

І публіка велетенського міста знала, що директор «Триболі» Мюлер—людина діяльна, людина американської реклами.

*

Цей індивідуум сидів собі дома, в своїм кабінеті, й коли його погляди звертались до статистичних відомостей його підприємства, видно було, що він чимсь невдоволений, що серце його мучить щось.

Так, директор, хоч і мав з півп'ята утриманок, нудьгував завше «в буржуазному потягові» за «жінкою», з якою міг би поліпшити своє особисте життя.

І от ми побачимо, як йому стрінеться жінка, що магічно привабить його:

Соня з Молдаванки.

*

Тимчасом в сімействі громадянина Шванцензона знову трапився величезний скандал.

Жінка, люба дружина, після резервного офіцера зійшлася з якимсь мандрівником, що часто бував у місті; коли він приїздив, пані Шванцензона завше прибиралася для «любовних утіх».

Але, познайомившись із двадцятилітнім студіозусом, жінка без тям заохалася в його й покинула мандрівника, щоб те кохання віддати двадцятилітньому студіозові.

От були романтичні дні! Парочка часом сходилася в студіозусовій мансарді, де була страшенна холоднеча; тому вони мусіли гріти одно одне.

*

Та лишенько!—усе прекрасне на світі має свої межі!

Обурений, що його знехтувано й заздрісний до студіозуса, мандрівник послав чоловікові такого листа:

Панові І. Шванцензонові.

Шановний пане!

Я хочу звернути Вашу увагу на те, що Ваша жінка мерзенно зраджує Вам із молодим студентом. Майже що-дня можете Ви застати обох у виді первісних людей від 3—5 години дня на Луїзенбюлевій вулиці, 34, в мансардній кімнаті ч. 3.

Щоб переконати Вас у своїй щирості, скажу Вам, що у Вашої жінки на лівому стегні є родима пляма в 2¹/₂ сантиметри завбільшки в чому я міг пересвідчитись 23 рази.

Анонім.

Уявіть же собі, діти мої, як шалено розлютився містер Шванцензон, одержавши цю підлу записку.

Зразу хотів був ударом бритви покінчити своє кляте життя.

Та згодом надів бриля, вхопив палицю й побіг до поліції.

Там він найняв знаменитого шпига й за допомогою цього фахівця організував стратегічно похід.

Пані з студіозом справді застукано голих і складено про це протокола.

Фаня почала з Шванцензоном переговори, в наслідок яких вона призналася йому, що ні Дорі, ні малому Карлові він не батько. Вона виразно довела йому це, так що він покинув їй обох дітей і подався до Італії лічити вкрай поповані нерви.

*

Соня як раз кінчала вбиратись, при чому їй дуже помагав Мориц Зейтцель-Фінк.

День тому наша чесна парочка придбала собі балові убрання, тоб-то взяла їх в позику на одну ніч!

— Що-ж затівали наші дурисвіти на цю ніч?

В чому полягала «блискуча ідея» шановного «спільника?»

Чому Соня вбиралася так, як ніколи ще не вбиралася?

Відповідь на це дають величезні плакати, що з усіх стовпів притягали до себе очі прохожих:

«Мармуровий палац!

Бал!!!

Громадяни! «Ліга Громадянського Відродження» врядує благодійний базар на користь російських біженців—аристократів, що, вигнані з батьківщини страшним більшовизмом, мусили покинути все своє добро».

Такі от артисти обіщали взяти в йому участь:

Лу-Ла, Мар'яна Флегелькінд, Жені Зальцман, Софія Авербух, Помі-Дора та інші й панове: Вегенер, Фриц Гум, Отто Карлен і Ерих Болатзевський.

Музика: Шарлоттебурська симфонічна капела.

Вхід: 20 марок.

В інтересах рятунку російських емігрантів прохаємо громадянство завітати як найчисленніш.

«Ліга Громадянського Відродження».

Голова: Яків Грюнбаум».

Громадянин Зейтель-Фінк, звичайно, старий пройдисвіт. Він часто займався так званими «темними» справами, за що й мусив «відсидіти» кілька років.

Вийшовши з в'язниці, негідник, щоб «заробити» собі на прожиття, взявся за сутенерство. Головними рисами його так званого «характеру» були лень, хистрість, лукавство й певна «геніяльна» вигадливість.

Коли він познайомився з Сонькою, парочку прийнято до апашського кола Берліну, й вона, поряд з проституцією, брала участь в усіх малих і великих злочинах.

Небезпечне ремесло, яке збуджувало нерви, надзвичайно подобалося Соні й вона тішилася, що в неї все більшає убраннів.

Щоб здійснити свою недавню «ідею», Мориц купив обом фальшиві папери російських дворян.—Там була сім'я «блакитної крові», відомий князь Свирський з жінкою й кількома дочками. Хоч вони й оселилися коло Тиргартену, це, проте, не поправило їхньої фінансової кризи.—Після продажу де-яких коштовних речей «мадам», на сімейній нараді визнано з розпачем, що жаден з членів сім'ї «не працездатний».

Так, звичайно, легше було полювати на дичину в княжецьких маєтках і марнувати придбане тяжкою працею пригноблених селян, ніж тут, у Берліні, чесно заробляти собі на хліб.

Тому нашому енергійному громадянину Зейтцель-Фінкові за іграшку було купити через маклера за кілька марок їхні родові документи, щоб припасувати їх для себе й своєї дівки.

І от вони збиралися на бал. І він в смокінгові, вона декольтована подалися на забаву.

Саме в цей час і директор «Акц. Т-ва Триболі» Мюлер звелів подати собі автомобіля, бо, як висока особа, він мав бути на балу.

Побачимо-ж, що з цього вийшло . . . . .

Ще до від'їзду до Італії пан Ізі Шванцензон упорядкував свої сімейні справи.

Він лишив Фані обох дітей і видав їй кілька векселів на чималу суму.

Умовилися не брати розводу, щоб не робити скандалу, бо «буржуа» дуже бояться скандалів.

Ганебна справа пані з її студіозом була відома тільки шпигові Гробдрукові, якому замазано рота чималою сумою.

Фані, маючи багато грошей, збиралася подорожувати з своєю, вже дорослою дочкою, віддавши попереду свого сина Карла до пансіону в західній Швейцарії і заплативши за нього за п'ять років вперед.

І от в той час, коли Ізідор експресом мчався до Відня, щоб лікувати на Рив'єрі попсовані через жінку нерви, обидві наші пані сідали на аероплан, щоб їхати до Парижу світа побачити.

В той час як вони тішитись будуть у місті над Сеною всіма розвагами нашого багатого на розваги життя, ми вернемось до Берліну до нашої Соньки й її шановного товариша.

Балова зала.—

Музика—танці—бенкет!—

Публіка!—гульня!—

Вихід перших артистів.—

Помі - Дора співає куплети з комедії - шаржу «Дама без панталонів».

Драматичний артист Карлен читає монолог з dadaistischen містерії «Людина без черепа».

Софія Авербух грає знамениту Ериксонову «Сонату мертвих кісток».

Лі-Ла танцює гротеск «Акт!»

І це все для емігрантів «блакитної крові!»

За повними столами сидять «буржуа» і тішаться жратвою й дорогими трунками.

Між ними похажали великі бонзи, як от меценати, міністри, високі урядові особи, директори, акціонери.

Вони переважно цікавилися російськими паночками, бо-ж усім відомо, що в Росії гарне й принаadne жіноцтво.

А ці дамочки, що їх повигонили з їхніх палаців лихі більшовики, кокетували з своїми високими «покровителями», щоб запопасти собі тепленьке містечко куртизанки.

— Так, кожна людина по-своєму заробляє собі хліб.

*

Директор Мюлер сидів за столом в товаристві кількох своїх акціонерів і де-яких інших осіб.—

Перед ним були гори гастрономічних речей, на які він, в палу комерційної розмови, не звертав уваги.

Нараз—його погляд впав—на???

Соньку з Молдаванки!

*

«Панове!

Дозвольте познайомити вас із російською княжною Ольгою Свирською, що, вигнана з свого маєтку коло Одеси, змушена користатися нашою німецькою гостинністю».

Містер Мориц Зейтцель-Фінк з великим патосом промовив ці слова, підводячи до почесної публіки свою товаришку.

Тут лорнети й моноклі вирячилися на нашу Соньку.—Але вона, свідома того, яке вона робить вражіння, спокійно пройшла через натовп і сіла за один з столів.

З благородними жестами замовила вона собі парадний обід і всі допитливо спостерігали її маніри.

.....
Пан Мюлер вгледів Соню, й тому, що він марив саме про курносеньких, він відразу рішив втягти цей об'єкт у сферу свого впливу.

Він підвівся у всій своїй величності й пішов до неї в супроводі свого особистого секретаря Вольфсона.

Вона побачила його й пізнала в ньому людину своєї будучини. Він підійшов до неї, представився; вона всміхнулася йому «лагідно й ласкаво»; він поцілував її руку й сів коло неї.

Він запитав:

«Чи панна дуже потерпіла?»

«О! Невимовно! Я—дочка князя Свирського, особистого приятеля царя.—Добра наші в Криму й коло Одеси були безмірні.—Там я виросла.—Безтурботна й гарна була моя молодість.—Та революція зруйнувала нашу сім'ю. Батька більшовики розстріляли; мати вмерла від розриву серця; я сама врятувалася і з оцим паном сіла на судно, що привезло нас до Константинополя. Ми приїхали до Берліну в надії знайти тут приятелів, бо ми самітні й покинуті в світі».

*

Вона вимовила ці слова зворушливо-тремтячим голосом, а її спільник громадянин Зейтцель-Фінк стояв за нею й кивав головою на кожну її фразу.

Директор Мюлер був захоплений її мовою. Він спитав, де вона живе. Вона сказала, що тимчасово зняла непоказну кімнатку.

Директор покликав посильного й звелів замовити в готелі «Російське Подвір'я» дві найкращі кімнати.

Соня про людське око відмовлялася прийняти цей подарунок і Мориц теж ламав комедію.

Та директор Мюлер зумів «умовити» так, що вони врешті погодились.

*

По концертові почалися танці. Директор протанцював з Сонею кілька танців, після чого, сяючи від радощів, зник з нею в споруджених «павільйонах».

Громадянин Зейтцель-Фінк знав, що діло зроблено.

За півгодини відсутності парочки він розвідався про фінансовий стан поклонника своєї полюбовниці й був дуже задоволений тим, що взнав.

Нарешті директор з Сонею вийшли з окремого кабінету...

Що вони робили там,—хто може це сказати, коли ніхто того не бачив??

Неймовірні люди можуть тільки гадати і вгадувати, що там було.

Коли Соня з'явилася в залі, її оступили журналісти, щоб інтерв'ювати її.—Це було наслідком її «приятелювання» з могутнім Мюлером.

Так, діти мої!

Хто хоче мати успіх в Берліні, мусить придбати собі «зв'язки»!

Там, невизнані й нечитані, гинуть на вулицях генії, а на сцені виставляється сміття протегованих нездар!!!

Ми покинули нашу любу Фані з дочкою в ту хвилину, коли вони полетіли аеропланом до Парижу, щоб у світовому місті оп'янитись себе життям.

Маючи великі гроші, наші пані думали про пишну будучину.

Париж дурів від радощів від недавньої перемоги.

Бали йшли за балами, а танечний шал доходив до божевілля.

Спекуляція розвинулася як ще ніколи.—І в ці сфери вливався потік російських емігрантів—аристократів і буржуазії, що, маючи не поганий смак, облюбували собі для «тимчасового» пробування місто на Сені.—(Бо-ж «мертві душі» дійсно вірили в відновлення старого варварства).

Досягнувши жаданої мети, приїхавши до Парижу, Фаня найняла вілу в Сен-Жерменському передмісті і успішно почала пролазити з своєю дочкою в «вищі» паризькі кола.

З гідною подиву зручністю взялася Фаня за діло, й панна доня навчилася в матері не однієї штучки «практикованих паній».

— Тепер Соня оселилася з своїм шановним спільником в готелі—«Російське подвір'я».

Директор Мюлер бував в неї що-дня. Він засипав її різними подарунками. Найліпші Берлінські фірми постачали, з його наказу, пані найновіші модні речі.

Громадянина Морица Зейтцель-Фінка узято за керуючого відділом продажу «Акц. Т-ва Триболі» й сама Соня одержала кілька акцій фірми.

І наша Сонька на-прочуд майстерно грала свою роллю. Вона зуміла цілком обплутати по-арійськи чесного німця й затягти його в свої сіті, сіті сирени.

Він що-день то дужче закохувався у неї, поки нарешті не визріло у нього бажання заволодіти нею навіки.

І він—посватав її!

Коли, друже мій, Сонька похвалилася цими освідченнями своєму спільникові, Мориц горілкою відсвяткував цю свою найбільшу радість.

І тільки коло четвертої години ранку залізли чесні компаньйони в спільне кубло, щоб в палких обіймах сміятися з ідіота номер третій.

В той час коли парочка справляла звірячу оргію, вищеназваний ідіот номер третій в своєму кабінетові, одягнений у піжаму, вів сам із собою таку гамлетівсько-філософську розмову:

Монолог директора Мюлера:—

«О природо! Визволений від фантастичної віри ортодоксальних богомільців, я все-таки, о мати, пізнаю в тобі завжди виразний голос.— У снах ти відкриваєш майбутнє!—Та й телепатія, відчуження далекого— теж не дурниця.—І зорі віщують багато подій, і кожна душа є пророком, що відчуває майбутнє.

Що робити мені?

Я, Мюлер, головний директор «Акц. Т-ва для виробу патентованих цукерок Триболі», я признаюся, що божевільно закохався в прекрасну російську княжну.—Хто вона?—Я її не знаю.—Розумом я від неї далекий, але почуття тягне мене до неї.—Я послухаюсь свого чуття.—

Що буде з того???

Другого дня директор Мюлер приїхав автомобілем з чудовим букетом.

Соня сказала, що приймає його ослідчини.—Тоді він надів їй на палець коштовний перстень в кілька сот доларів ціною.

Увечорі обоє поїхали на five-o-glock tea до «Весняного палацу».

Весілля справили найпишніше.

Весь західний Берлін говорив про цю сенсацію.

Часописи подавали різні відомості про «княжну» Свирську й фотографії ніби-то її маєтків у Криму й коло Одеси.—

Директор Мюлер не брав церковного шлюбу, а побрався «офіційно» з Сонею по-модньому—цивільним шлюбом.

В папері, поданому молодим для підпису, стояло:

«Контракт.

1) Княжна Ольга Свирська, роджена 4 липня 1902 р. в Симферополі, дівиця, католичка, і —

2) Пан Йоган Мюлер, роджений 21 січня 1884 р. в Базелі (Швайцарія), реформатської віри.

Цим шлюбують одно одному на подружнє життя».

Підписали:—

Цей папір підписано, й тепер шлюб їх мав «громадянську вартість».

Того-ж вечора в домі головного директора відгуляли препишно, з музиками й танцями, з сотнею гостей весілля. Поки вони гуляють, я хочу, братці, пофілософствувати про буржуазний шлюб.

Філософування про буржуазний шлюб.

Буржуазна держава з усіма своїми божевільними інституціями, як от: уряд, церковність, сім'я поліція, військо, податкові урядовці, ріжний керуючий набрід і т. и., базується на шлюбові, яко основі сім'ї.

Шлюб—це санкція на полову злуку двох індивідуумів ріжного полу.

Буржуазній державі, при зовнішньому й внутрішньому антагонізмові, треба людей, людей, щоб не загинути, щоб класа проводирів, яка, на жаль, досі тиранізує всяку людську громаду, мала гарматне м'ясо для війн, які мусить провадити для збагачення своїх верхніх «десяти тисяч».

Цю худобу на заріз постачають так званому урядові широкі народні маси.

Для врегулювання продукування цього живого матеріялу держава примушує індивідуумів укладати контракт, яким вони шлюбують одно одному «вірність».

Плід брудно-звірячої злуки—«дитина»—родиться, щоб бути скаліченим у рямцях буржуазної дурної політики.

Сатирикові, що іронічно проходить життєву путь, спало де-що на думку, що може стати сентенціями:

1. Жадна людина не знає свого батька (приклад обох Фаніних дітей, яких І. Шванцензон вважав був за своїх дітей).

2. Шлюбний контракт, що вимагає моногамії, штучний клапоть паперу, бо людство, як і всякий инший гатунок звірів, полігамічне.

3. З обох перших параграфів з загальною послідовністю виходить, що так званий «святий шлюб»—основа сім'ї, яка знову-ж є основою держави, наскрізь гнилий у своїй суті, через що буржуазна держава,

збудована на смердячому фундаментові, сама наскрізь гнила, і її повинно зруйнувати, щоб збудувати нове, краще людське суспільство».

*

В покоях Мюлерової віли гула ще луна танців, у кухні стояли ще рештки святочної жратви.

А в просторій опочивальні, після жахливо тяжкої ночі, хрпів коло Соньки головний директор.

*

Віла пана Мюлера була в Берліні—Грюневальді.

При ній був великий овочевий сад.

Директор мав два автомобілі.—Ще було у нього кілька чудових верхових коней.—Численна челядь ждала наказів «повелителів».

І в таку розкіш попала:

Сонька з Молдаванки!!—

*

В Парижу.—В Сен-Жерменському передмісті.—

Фаня наняла собі вілу й добре з дочкою влаштувалася.

Там ілося й пилося, й «кохалося», і всі кавалери були покірними рабами прекрасної хазяйки.—

Вона добре знала, що значить життя, і вміла пожити.

Тиждень за тижнем бувала вона що-дня то в ложі Великої або Кам'яної опери, то на пікніку на Ейфелевій вежі, то на радіо-концерті, або мчалася в автомобілі бульварами в Монмартрські кафе-шантани.

І разом з нею тішилась життям її дочка Дора, що цілком наслідувала матір.

*

І в той час, коли пані розкошували в чудовому місті на Сені, містер Ізі Шванцензон лікував на Рив'єрі нерви, що так попсувала йому зрадлива жінка.

Як раз в тому місті пробував авантюрист Мошко Зільберберг, що вже кілька разів програвав у Монте-Карлі по кілька тисяч франків.

Тепер він працював над «системою», по якій рулетка, ну розуміється, що-разу виграє.

То-ж Мошка зразу пізнав своїм витонченим авантюристичним нюхом, який великий «Schmock» громадянин Шванцензон, а громадянин нові Шванцензонів сподобався «пройдисвіт» Мошко.

Уявіть же собі, мої любі, психологію Ізі.—Після того, як жінка кілька раз жорстоко його обдурила, життя йому немиле стало. Тому Мошкові не треба було бути великим чарівником, щоб підмовити Ізі поїхати з ним до Монте-Карла.

Спочатку обидва «приятелі» повернулися до Саксонії, де Шванцензон в кілька день зліквідував усі свої справи, щоб без малого з чвертю мільйона французьких франків їхати з своїм шановним компаньйоном через Бремен.

Вони найняли собі в Сан-Ремо дві кімнати в найкращому готелі й поїхали до Монте-Карла спробувати «систему».

Але Мошкова Зільбербергова система, як і всяка инша система, з якою пройдисвіти їдуть до Монака, була придатна для того, щоб лінивим до роботи забагатіть в одну хвилину.

Ну отже сталося те, що й мусило статись, хоч світом і не править призначення.

«Компаньйони» програли всі свої гроші.

Мошко Зільберберг подався до Швейцарських Альпів, щоб наживатися по новій «системі», а Ізі Шванцензон прострелив собі голову, покінчивши так своє життя, яке зруйнувала жінка.

Покладім вінок на його могилу.

«Слава його чеснотам!»

Любі мої товариші—пролетарі, люди чину, робітники при машинах, в вугляних копальнях, у шахтах, ви, колективи при газових котлах, коло палаючих печей, ви, грубники, усі ви, ви, маси, що внизу, в своїх всяких злиднях, ніколи не бачите, як сонце сходить над високостями! Ви, невірники зарібної плати, ви, що нищите своє життя коло колеса зиску, щоб, неважаючи на принади землі й культури, скінчити життя в душних пролетарських житлах!—Усі ви, брати й товариші, що боретесь за ідеали соціальної революції, слухайте, слухайте, як вгорі, на цих високоствях, спираючись на ваші потилиці, ссучи піт ваших матерів, буржуазія розкошує життям, як марнотратно живуть пані «вищих десяти тисяч».

Слухайте усі про інтимне життя «пані Мюлер», жінки Берлінського цукеркового короля!

*

ТАЙНИ БУДУАРУ «КНЯЖНИ СВІРСЬКОЇ»!

Коли буржуазія відіпхнула від влади дворянську класу, щоб самій, в особі своїх чільних членів, захопити диктатуру, вона перейняла багато звичаїв феодальної доби.

Між иншим, подружжя «блакитної крові» спали нарізно, десь для того, щоб показати свою «чистість».

Так само вони говорили одно одному «ви», замість, як приятелі, говорити «ти».

Верхня верства буржуазії дуже додержувалась цих і всяких подібних дурних вигадок людей «блакитної крові». І всі звичаї ретельно малпувалося в усіх «порядних» домах буржуазії.

«Сонька з Молдаванки» була розумна людина й тому, знаючи з романів та і з де-якого досвіду, звичаї аристократії, рішила додержуватися їх, будучи панею Мюлеровою.

Молодий декоратор фірми «Триболі» зробив їй будуар, будуар, якого не мала ще жадна Помпадур.

— Дамський будуар з усім комфортом двадцятого віку й еротичною рафінованістю першого сорту.

Коло ліжка з пологом була мініатюрна радіо-станція. Перед тим, що заснути, Сонька слухала симфонічні концерти з Парижу, Лондону й Нью-Йорку.

Натиснувши кнопку, вона могла мати якого хотіла кольору світло.

Коштовні завіси поділяли кімнату на кілька частин.

Коло будуару була ванна-кімната. Сонька кілька разів на день спускалася в мармуровий басейн, де її чекала пахуча купіль.

Після пахучої купели до неї приходив її лейбмасажист, товстий мурин, що вже багато років служив у директора Мюлера.

Цей кулі тер нашу Сонічку з усіх боків, поки їй ставало жарко від подразнення.

Після цього камеристка пудрила й мазала її найліпшими косметиками.

Часто пані жадала молочної купели. (Вона запевняла, що від цього тіло стає біле, як сніг, і м'яке, як оксамит).

І в той час як у східній і північній частині Берліну люд гинув від сухот і матері мусили відмовляти немовлятам їхньої єдиної поживи, пані в Грюнвальді купалися в молоці...

Еге-ж, треба-ж їм було кудись дівати свої гроші!

*

Соньчине життя стало якоюсь радісною симфонією, й кожна секунда—вічністю розкоши.

До обід вилежувалася вона на перинах і казала давати собі розкішне снідання на маленькому столику, що підвозили на коліщатах до ліжка.

Після купели й інших приготувань вона вбиралася в «амазонку» й їхала верхи на «вранішню прогулянку» в супроводі слуги Юліуса Ботценгарта.

Обід її складався з влучної комбінації усяких «добірних» продуктів тваринного й рослинного царства.

По обіді «пані» відпочивала в надто легкому убранні, а чорний кулі Кулунг мусив у цей час обмахувати її вахляром.

Увечері мчалася вона автомобілем в розкішному вечірньому вбранні до чоловіка в місто, щоб разом з ним їхати в якесь забавне місце багатого на забави Берліну.

Звернімо лишень увагу на згаданого камердинера Юліуса Ботценгарта, що мав щастя бути товаришем «пані» на її прогулянках верхи.

Молодець був показний і зразу, з першого погляду «вельможної пані», сподобався їй; він це помітив і зумів оцінити реальну вартість цієї ласки.

Уявив собі Сонину психологію!

Вона на високості могутності, оточена всіма земними благами; вона нічого не робить. Вона день-у-день спочиває на м'якому ложі. Вона їсть так, що це можна назвати жранням.

То ж не диво, що в її організмові розвивається колишня сила, яка шукала виходу.

Отже в Соні прокинулися «забаганки», а тому що її чоловік ніяк не міг задовольнити всіх тих забаганок, то палка кров «пані» шукала додаткових еротичних утіх.

При таких умовах камердинерові було, порівнюючи, легко зазнати кохання своєї пані.

Поки камердинер Юліус Ботценгарт жадібно ласує життям із своєю панею, лишім їх в цій надто двозначній ситуації, щоб уділити кілька секунд громадянину Морицу Зейтцель-Фінкові.

Як сказано, громадянин Зейтцель-Фінк став керуючим відділом продажу «Акц. Т-ва цукерок Триболі».

Старий негідник, попавши від найбруднішого ремесла на високу посаду довіреного старої, солідної фірми, попробував пробратися, як рівний, в «перші» суспільні кола.

Соню він держав міцно в своїх пазурях, бо розкажи він їй своє минуле, докладно йому відоме, й вона з найвищої високости впала була-б у найглибшу безодню.

Тож він добре вмів витягати з Соні великі гроші. Тимчасом він дав їй спокій, щоб завести собі кілька підлежниць до вподоби собі.

Він наняв собі гарне помешкання у Вільмерсдорфі, куди запрошував у гості своїх численних приятельок з театру й із кіно.

.....
 Ми бачимо, отже, як Соня розкошує! Ми бачимо, як розкошує Зейтцель і як при нашій прекрасній буржуазній системі розкошують усі паразити, марнотратячи все те, що утворює пролетаріят в поті чола, все, що зроблено його руками.

Париж—Сен-Жермен.

Поліцейський комісаріят.

М-г Пене, голова кримінального відділу, тільки що вислухав доклад шпига і кивнув директору відділу Мушену, щоб той підійшов до нього.

«М-г Мушен! є докладні відомості, що М-те з віли «Богема» темна особа, яку в 24 години треба випровадити за кордон, як заважаючу чужоземку.—Зрозуміли?»

«Слухаю!».

.....
 Буржуазна демократія Берліну в місяці швидкого зниження курсу марки була для сатирика чудовим дзеркалом нашої божевільної епохи.

Де-яким королям індустрії захотілося заробити «м'який» хліб штучним зниженням державних паперів.

Так почався Вітів танок навколо долара, що став символом сили й панування, тоді як мізерні державні папери мізерних дегенеруючих європейських держав гуртом летіли стрімголов.

Разом з ними стрімголов летіла й нікчемна буржуазна філософія!

В той час як пролетаріят бідував при цій кризі, пани здирали величезні прибутки з своїх невільників.

І ці часи божевільного шаленства ненажерливі душі паразитів прагнули до найхімерніших тілесних утіх.

Тоді дуже поширився садизм, мазохізм, гомосексуалізм і лесбійська любов.

І по всіх барделях, щоб «звеселяти» громадян, почалися бали голих.

.....
 Отже по «доброму» звичаю вищих «десяти тисяч» Соня спала окремо від свого чоловіка.—І тільки, коли він мав пекучу «потребу», він, як османський принц, вступає до свого гарему, щоб із своєю жінкою задовольнити свої животні бажання.

Обоє казали одно одному «ви», що було надзвичайно комічно для сатирика, з огляду на подружні відношення.

Пан Мюлер само собою утримував, як і раніш, цілу кучу метрес, як «сусідні станції».

Розуміється, жінка так само розважалася з іншими чоловіками.

(Це дуже «популярно» в буржуазному шлюбі).

Соня спеціально виписала собі з Америки хлопчика мурина, який мусив виконувати їй всякі делікатні справи.

Далі, вона держала собі для щоденної «потреби» собаку й kota.

(Треба зазначити, що це мода така у дам вищої буржуазії, яка мало не дуріє з нудьги).

— Вночі, перед тим як лягати спати, наша «Сонька з Молдаванки» одягалась у шовкову піджаму, зашнуровувала ноги і одягала на руки лайкові рукавички, щоб ручки й ніжки не поширювалися.

Вранці що-дня її в ліжку одвідував лікар, щоб приписати їй новий курс лікування.

— «Сезони» мадам використовувала, розуміється, щоб показати свої туалети в перших курортах Європи.

Як «княжна Свірська» з походження, вона піддержувала численні знайомства з «вершками» російської білої еміграції.

До занепастих величин «кращої крові» вона ставилася, як тепла «філантропка».

Да, це було життя, чудове життя, яким можуть користатись далеко не всі з людей в нашій чудовій суспільній системі.

І той час, як на фабриці «Тгіболу» тисячі ткалів приводили в скажений рух машини, щоб підвищити продукцію—тисячі ткалів, що в страшній безодні пролетарського життя ніколи не бачили сонця життя,—«пані директорова» новими шаленими витівками «намагалася» осолодити своє солодке, як мед, життя паразита.

*

«Моя дорога дружино»,—промовив генерал-директор Мюлер до своєї жінки.

«Моя дорога дружино! Важлива депеша нашого заступника у Відні примушує мене негайно від'їхати з експресом 7.45.

Я сподіваюсь, що Ви й без мене будете мати розвагу з Вашими шановними знайомими.—Може до мого повороту й пан Зейтцель-Фінк присвятить Вам свою увагу».

Так говорив директор Мюлер.

Сонька відповіла солодким голосом так:

«О мій дружино! Який тяжкий сум спричинить мені Ваш від'їзд. Але інтереси нашої фірми розуміється стоять вище наших особистих міркувань.—Отже їдьте собі з Богом!»

(Але сама подумала: хоч би він де по дорозі витягся, тоді-б усі маєтності належали мені необмежено).

Чоловік поцілував її кілька раз у лоб, тоді у губи, і пішов готуватись до подорожі.

І ось ми бачимо, як директор Мюлер поспішає на південь швидким потягом, в той час як—Сонька з Молдаванки з камердинером Юліусом Боценгартом приготують туалет для балу голих у барделі «Фенікс».

.....

Один буржуа сповіщав другого.

Що???

Надзвичайна сенсація!

Бал голих!

Пани й пані, цілком голі, закриті масками, будуть на протязі кількох годин упиватися букетами!

Були улаштовані інтимні павільйони.

— Директор барделю «Фенікс» Цвечтенштіль призначив найвищі ціни.

Він потирав собі руки. Уже по телефону було замовлено положину окремих номерів.

— Але в той час як директор Цвечтенштіль потирає собі руки, ми бачимо, що шеф берлінської кримінальної поліції, пан Шварц, одержує відомості про задумане.

Пленум кримінальних комісарів ухвалює знищити раз на завжди це ославлене гніздо.

І в той час як Сонька з камердинером Юліусом Беценгартом робила свій туалет, 150 шпиків виряжались у нічний похід.

— О лихо! ти, що вічно всміхаєшся, директор Цвечтенштіль!— Наближається й твоя лиха година!— Ато-ж, далеко бачить око президента берлінського криміналу Шварца, що призваний охороняти «спокій і порядок» у буржуазному свинюшнику.

Депеша.

Фані Осніс, віла «Богема», Париж, Сен-Жермен. Повідомляю Вас, що Ваш чоловік, Ізі Шванцензон, вмер 10-го у Сан-Семо.

Нотар Гельцлейн, Хемніц.

*

Коли обидві дами, що вже чудово улаштувалися в Парижі, прочитали цю звістку, у обох у голові повстало одно питання:

Що станеться з його грішми?

Дора в той самий мент поїхала на телеграф і подала депешу з таким запитанням.

Була неділя.

Ранок.

Фаня одержала від нотаря докладне писання про подорож її чоловіка з Мошкою Зільбербергом до Монте-Карло й про трагічну смерть першого.

Це писання довело її до кількох істеричних приступів, але оприскування водою привели її швидко до пам'яті.

Було над чим подумати.

Справа стояла кепсько.— Бюджет на біжучу чверть року при величезних видатках абсолютно нічим було покрити.

Крім того, «мадам» мала величезні борги, бо всі вірили, що вона зможе платити.

Коли вона тепер знала, що її чоловік помер, програвши все своє майно, це було для неї страшним ударом.

*

Але наближалась нова біда, бо як кажуть: «прийшла біда—одчиний ворота!»

— Підкотивсь автомобіль.—Вийшло кілька темних чоловіків і з гідністю увійшли до салону.

І залунали слова:

«В ім'я закону! Я оголошую конфіскованим увесь реманент.

Вас, мадам, прошу йти за нами!»

Так сталася страшна подія.

Фані й Дору повезли до німецького кордону під вартою в товарному потязі в милому товаристві свиней і т. п.

*

Поки наші обидві важні дами їдуть до німецького кордону у товарному потязі і гірко плачуть над своїм «соромом», повернемося до «балу голих» у «домі радощів» у Берліні.

Директор Цвечтенштіль знаменито придумав свій план.

За допомогою кількох декораторів великий зал був обернутий у древньо-грецький гай кохання з численними схованими альтанками, що приваблювали парочок...

Яцбанд-Капела турбувалась про утворення дикого настрою.

У великій гардеробній замасковані дами роздягалися, щоб вступити до залі тільки з легким серпанком.

Там на зарані умовлені гасла збиралися пари й групи.

Бал починається!

При згуках «?» вся гола згряя почала крутитись, оголошуючи дикими вигуками повітря, напоєне пахощами.

Після цього по окремих номерах, відділених від зали завісами, почалося дике п'яцтво оргії.

Пани прийшли у фраках, у білій крахмальній білизні. Вони приказали подати своїм роздягненим подругам шампанське.—Кельнери були в купальних штанах, щоб порадувати дам.

Дами в своїх серпанках сиділи на колінах своїх кавалерів або-ж лежали у різних позах на диванах.

Це все були замужні жінки, що бажали задовольнити свою охоту до екстравагантностей життя у директора Цвечтенштіля.—Щоб не бути «скомпромітованими», вони покрили обличчя масками.

Отже при вині та благородній їжі служили богині Венері.

Саме на цьому балі була й наша Сонька з своїм камердинером Юліусом Боценгартом, одягненим у фрак директора Мюлера, далі був тут пан Мориц Зейтцель-Фінк з фільмовою дівочою Ерікою Глі.

На гасло директора Цвечтенштіля всі дами закликалися продемонструвати всі свої принади на приз.—Вони збіглися усі з своїми кавалерами, бо кожна, розуміється, думала, що вона найкраща.

Жюрі складалося з поета, художника і студента естетики.

В першу чергу розглядали груди, при чому директор Цвечтенштіль з своїми експертами торкалися до грудей кожної дами, і аж, нарешті, після суперечок перший приз був призначений відомій балетниці Марі Белі.

Сонька також брала участь у конкурсі.—Але за нею стояв чоловік, що пильно розглядав її спину, поки з повною певністю не окликнув:

— «Сонька!»

Вона оглянулася, побачила його й сказала пошепки:

«Мойше!»

Він одвів її на бік в окремий номер і сказав у запалі:

«Ти поводишся, як дурна дівчинка, Сонька! Ти мабуть хочеш після нашої легкої перемоги так само легко впасти? Хіба ти не знаєш, що коли твій ідіот Мюлер догадається про твоє минуле, ти знов повернешся до свого попереднього стану вуличної повії з нинішнього стану берлінської пані.—Ти береш з собою свого кулі, хоч він при першій нагоді тебе зрадить!—О!—О!—

Соня старалася заспокоїти свого приятеля, коли нараз з вулиці почувся якийсь гамір.

Підіздили автомобілі.—

Почулися різкі голоси.—

У будинок вломились люди.—

Директор Цвечтенштіль з своєю шановною колегією почав у гніві й страху клясти...

Світло погасло...

Але пекельний гамір зростав.

Що це було?

Це був, так, це був сміливий вчинок берлінського кримінального комісару Шварца, який з 150 детективами на 25 автомобілях робили нічний дозір, для охорони «буржуазного» спокою й порядку і для «зразкової морали».—

Ось швидко ми побачимо, що було далі!—

*

Коли Сонька з своїм партнером Зейтцелем-Фінком почули гамір і пізнали Шварца, очистителя гнізд, якого вони страшенно боялися, зблідли вони, як смерть.—

— «Кінець!»—гукнув Мориц.—

— «Кінець розкоші!—Нас знайдено! Нас знищать!—А перш усього і ми маємо їхати на Олександровську площу!»—

— «О, о, лихо»,—стогнала Сонька.

— «Що робити?»—

— Тепер ти переночуєш, як повія, в поліцейському участку, а на світанку поїдеш на повозці у президіум на допит.

Зате ульштейновська преса матиме матеріал для своїх сенсацій. «Рятуйте»,—стогнала нещасна Сонька, яка при одній лише думці про те, що вона мусить покинути грюневальдовську розкіш, тремтіла уся, як осиковий лист.

Тим часом детективи, з револьверами в руках, проникли у велику залу, зламавши попередю всі заперті двері.—

І старший Фукс гукнув загрозливим голосом:

— «Руки вгору!»

Уся свора «шляхетних кавалерів» з своїми «Свочками» підняла руки вгору і в той час як поліцейські, які ввійшли масою, стали з револьверами стіною по обидва боки, утворивши прохід по цьому проході, ввійшов свідомий свого достоїнства і гордий своїм талантом: Кримінальний комісар Шварц із своїм штабом!—

*

Шановний добродію, що це значить?»

Так питався директор Цвечтенштіль голосом, що ще тремтів.— Він пробував опустити підняті вгору руки.

«Руки вгору, чорт вас побори!»—загрожував голос Шварца.

«Ви хочете знати, для чого ми прийшли? Так знайте, ми закриваємо усю вашу крамницю, а вам, разом з усією вашою шановною публікою, пропонуємо проїхатися на автомобілях на Олександровську площу.—Готово!»—

Коли він це сказав, піднявся серед роздягнених дам, що стояли з піднятими вгору руками, спіраючись на своїх спільників, істеричний лемент розпачу. Де-які зомліли.

По знаку Шварца комісари поспішили на всі боки: одні—надіти директору Цвечтенштілью й його співдиректорам ручні кайдани; другі—очистити «окремі кабінети»; треті—перелічити всіх чоловіків, яких заарештовано; четверті—кинулись по других кімнатах, щоб виловити тих, які втікли.—

Ця остання група повернулася з ким?

З Сонькою і Морицем Зейтцель-Фінком!—

*

Сонька зразу-ж зрозуміла становище, підійшла до комісара Шварца й шепнула йому:

«Пане!—Я—супруга головного директора Мюлера з «Тріболі!» Мій арешт скомпромітує вищі фінансові кола.—Завтра за моє звільнення ви одержите 10.000 доларів».—

Почувши це, пан Шварц нахмурих брови і так само шепотом сказав Соньці:

«Гарантія!»

Вона посміхнулася і сказала:

«Ось, мій друг, Зейтцель-Фінк, керуючий нашим торговельним відділом, видасть вам чек».

Тоді комісар Шварц підійшов до де-яких добродіїв з штабу і шепнув їм:

«Ця дама і її кавалер—високі політичні особи великої держави. Їх арешт може дуже пошкодити нашій державі.—А тому їх звільнимо!»

Добродії у суртуках вклонилися.

Тоді Комісар Шварц підійшов до Зейтцеля-Фінка, пішов із ним в окремий кабінет, де вони швидко скінчили всі формальності, після чого Мориц узяв Соньку під руку й повів її до туалету, щоб якомога скорше зникнути з нею.

За десять хвилин до 12-ої ночі комісар Шварц із своїми помічниками на грузовиках віз у поліцейське управління 120 «арештантів».

*

І тієї-ж самої ночі, коли пані Мюлер тішилася з своїм лакеєм випало так,—що Іван Мюлер, директор, її чоловік, в прекрасному місті на Дунаю, в кабаре «Незабудька» без кінця частував танцюристку Міці Моль, щоб потім поїхати з нею для «супружеського сна» в готель «Рожевий куц».—З цих двох фактів ми яскраво бачимо зміст і значіння священного буржуазного шлюбу!

А так мої товариші й приятелі!!
 Я разом з вами вигукую:
 Хай живе вільне кохання, звільнене від усяких догм буржуазних
 пересудів!!!

*

На другий день рано вранці хлоп'ята гукали вже на вулицях:
 «Телеграма!»
 «Нічний обхід Західного кварталу! Закриття бардею «Фенікс»!
 Арешт багатьох високих осіб!»
 Далі появилися листки, де «спеціальні кореспонденти» розказували
 для ласої на сенсації публіки усі похотливі подробиці балу голих!
 Це було в Берліні 28 жовтня 1922 року!

*

.....
 2 листопаду того-ж року одержала моя мати у Швейцарії такого
 листа:

«Люба кузино Роза!
 Ти дуже здивуєшся, одержавши звістку від мене.—Мабуть ти вза-
 галі про мене не мала вісток.—Я тим часом чудово влаштувалася
 в Берліні. Мій чоловік—директор одної з найбільших у світі фабрик
 цукерок, і мене вже введено в вищі кола Берліну.

Я живу в чудовій вілі у Грюневальді з товпою челяди.—4-го січня
 мені сповниться 28 років!

Що ти робиш?—Пиши».

Твоя Соня Мюлер.

Адреса: (До вимоги. У власні руки).

Р. С. Люба! Моє єдине нещастя—це що я безплідна. Чи ти не
 знаєш якогось засобу, щоб мати дітей? (Жаден лікар Берліну не може
 мені допомогти).

За яку-будь пораду заздальгідь щиро вдячна.

Соня.

*

Коли мати прочитала нам цього листа, вона до нього додала,
 яко пояснення:

«Це-ж Сонька з Молдаванки», про яку я вам розказувала. І ось
 тепер вона дама вищого кола в Берліні.—Ох, і божевільний же світ!»

*

Ми залишили Фаню Шванцензон з її гарненькою донькою Дорою
 в той мент, як вони у теплушці доїздили з Парижу до німецького
 кордону.

Вони поїхали далі у Франкфурт н./Майні, де мати продала за без-
 цінь свої коштовні речі, щоб найняти кімнату в отелі «Люксембург».

Мати була у катастрофічному настрою й філософствувала так:

«Ну, Дорочко, тепер нам залишається тільки аптека, щоб там
 купити отрути, цеб-то коли ти не волієш втопитися у Майні, або-ж
 повіситися на вікні, чи перерізати ножем жилу».

Та тільки-ж Дорочка уважно вивчала стару «Берлінську ілюстро-
 вану часопись» і сказала:

«Мамо, подивись як ця княгиня Свирська похожа на нашу Соню». Мати взяла листок, роздивлялася його уважно хвилину десять, тоді гукнула до Дори:

«Дитино моя, одягайся, ми їдемо експресом в 10 г.—15 хв. у Берлін»!

*

Таким чином вийшло, що одного дня «мадам Мюлер» доложила про гостей, які дуже здивували хазяйку.

Проте вона, звісно, не могла викинути на вулицю свою сестру з її дочкою, а тому й сказала:

«Найлюбіша Фаню! радій і не турбуйся.—Ти маєш багату й добру сестру. Найми в найкращому готелі Берліну кімнату з пансіоном за мій кошт, а крім того ти одержуватимеш від мене ще окремо що-місяця чималу суму на де-які розваги. Тільки-ж твоя дочка Дора мусить залишитися у мене і я зроблю з неї «grande dame», а далі видам її гарно заміж».

Так воно й сталося.

Це було 3 листопаду, в день повороту головного директора з Відня.

Цей чоловік, після свого дикого ексцесу з Міці Мель, еротичною танцюристкою, закохався з першого погляду в Дору і тепер події історії з неухильною консеквентністю розвиваються назустріч катастрофі.

*

Тим часом добродій Мошка Зільберберг, інтернаціональний шахрай, якого ми, певно, пам'ятаємо по його подорожі в Монте-Карло з нещасним Ізі Шванцензоном, остаточно удосконалив у Бернському оберланді (це одна з найчудовіших місцевостей чудової Швейцарії, під вічними снігами глетчерів «Юнгфрау») свою «систему» гри в рулетку, удосконалив настільки добре, що тепер уже виграш був неминучий.

І ось він якимсь магічним чином дізнався про містопроживання «Мадам Шванцензон».

Отож і поїхав Мошка у Берлін, щоб зробити якусь комбінацію з вище пригаданою особою.

Та дамо спокій Мошкові Зільбербергу,—нехай він гарненько собі іде до міста на Шпрее,—і вернімося до автора, який гадає відігравати чималу роль в дальшій, дуже цікавій, плутанині подій.

Отже я—син згаданої Рози,—і зріс я у східній Швейцарії, де оселилася моя родина, у перші роки мого життя покинувши Одесу.

Рано прокинувся в мені поетичний ґеній і я почав писати твори одні за другими, але мати їх всі вважала нікчемними.

1919 року, при перемозі Угорської комуні, я зробився більшовиком, щоб агітувати в гімназії за радянську ідею,—за який гріх мене професорська рада вигнала з школи.

Я вступив до одного торгового дому, щоб там, яко комунар, настроювати службовий персонал проти грубої сваволі правління.

І знов мене вигнано.—Буржуазія зарахувала мене «яко елемент небезпечний і неспокійний», до революціонерів, тому: де-ж би я собі знайшов роботу?

Тоді я зібрав ворох своїх творів, підійшов до моєї матери й сказав так:

«Люба мамо! ти бачиш, що тут я завжди буду без роботи.— І все-ж таки ти забуваєш за мої твори, твори, від яких ще захитається світ колись: драма «Контраст» про життя в торговому домі, «Магніт»,— гротеск на буржуазну грошеву систему. Далі світова сатира—«Самуель Шлюк», історія про одну універсальну людину «Юселе Фінк», сатира на салонного більшовика «Європа в дзеркалі», цей цикл комедій з буржуазного суспільства, що зникає, і т. инш., і т. инш.

Видати ці твори—є моє завдання, мій обов'язок, а тому я повинен поїхати до Берліну, бо то-ж центр культури.—Я також дуже надіюсь на твою «Соньку з Молдаванки», що вона з її широкими зв'язками допоможе мені, бідному поетові, який що-йно починає!»

Моя мати благословила мене і я почав пакувати три скрині моїх творів.

Ще ввечері перед моїм від'їздом одержала моя мати такого листа від Фані:

«Люба Розо!

Тільки що я одержала від Соні твою адресу.

Кілька тижнів тому я приїхала з Парижу з своєю дочкою Дорою. Мій чоловік наложив на себе руки у Монте-Карло, програвши там усі свої гроші.

Тепер—що ти скажеш на підвищення Соньки? З колишньої одеської повії вона стала цілою дамою берлінського Заходу. Вона одягається в найелегантніші вбрання і видає себе за відому «княгиню Свирську».

Що ти скажеш на таке нахабство?

А пам'ятаєш ти, як вона ще маленькою дівчинкою, в якій через губу висіло, переносила нашим гулящим поклонникам наші листи?

Бачиш, люба моя, от таке-то життя!

Ти й я мусимо страждати, а якась Сонька плаває в розкошах».

Твоя Фаня Шванцензон.

P. S. Дора живе в Соні.

Адреса: Центральний готель. Фридрихштрассе.

*

25 листопаду 1922 року поїхав я на Берлін назустріч моєму майбутньому з листом до «Мадам Мюлер».

*

Але-ж мені в Берліні прийшлося так, як і багатьом іншим талантам.

Там генії невизнані гинуть на вулиці, а на сценах виставляють, яко «експерименти» театрального декадансу, недоносків, протезированих поетів.

Отож, приятелі й товариші! Хто в буржуазному світі хоче мати успіх, яко «художник», мусить попереду заручитися прихильністю директорової метреси!

(О, лихо, лихо, лихо!! Але гірка, пекуча дійсність!)

*

І ось останніми днями в домі директора Мюлера трапився такий інцидент, що мав найглибше значіння.

Прониклива Соня зараз же помітила прихильність свого чоловіка до дочки сестри своєї.

Бомба розірвалася, коли Соня побачила їх обох у ліжку.

Через це стався величезний бешкет, про який певні листки зараз же сповістили всіх, і акції «Акц. Т-ва Тріболі» почали падати.

Соня влаштувала цю справу тим, що втягнула Дору касиршею в одну з філій фірми й найняла для неї кімнату в центрі.

Але-ж ця історія зробила нашу героїню цілковитою «мізантропою». Вона остаточно переконалася, що всі люди пагані, а тому, виходить, не варт для кого-небудь що-небудь робити.

І на мені першому мусила окошитися ця «помилка молодости» прекрасної Дори з директором Мюлером, на мені дурному, який скакав у Берлін, щоб Сонька своїм впливом відкрила мені двері слави.

*

Отже, я поїхав міською залізницею до «станції Грюневальду», відкіля я ще мусив йти пішки хвилин 20, щоб дійти до «Віли Мюлер».

«Дома пані Мюлер?»—Спитав я.

«Барині нема дома»,—відповіла покоївка.

Міркування про «бариню».

Оттак може трапитися в цілком божевільному буржуазному суспільстві,—що повія стає валодаркою столиці.

Що-ж до морали й розуміння нашої челяди, то ми мусимо констатувати, що їм цілком бракує класової свідомости пригнобленого пролетаріату; що вони в старе рабське господарство в новому буржуазному вбранні; що вони несвідомі свого підяремного стану і покірні, як собаки, які їдять крихти під столом своїх «господ», та ще й їм за це дякують!

О, товариші!!

Ніколи ще рабство не процвітало так, як в наших «демократіях»!

*

Отже мусив я на другий день ізнов їхати дві години, щоб застати «бариню» перед її вранішньою проходкою.

Це мені вдалося дійсно.

Мене впустили, і після того, як я дожидався у «чекальні» півгодини, поки «бариня» кінчала свій туалет, я врешті мав щастя побачити її «ласкаве» обличчя.

Вона ввійшла в хату і почалася така розмова: Соня: А, ти—Тоня!—Я тебе знала, як ти ще був маленьким карапузиком.

(Мене просто обурило те, що вона звертається до мене на «ти»).

Тео: Да, я приїхав з цією рекомендацією до Вас у Берлін, щоб тут чогось добути. Я власне письменник.

Соня (читає листа): Твоя мати пише, щоб я для тебе що-небудь зробила.

Я хочу дати тобі зараз трохи грошей.

Тео: Дуже вдячний!—Але я прохаю у Вас моральної допомоги.

Соня: Допомогти так буде дуже важко, навіть неможливо, бо це може мене скомпромітувати.—Це є велика ганьба нашого стану.— Молодий художник має протекцію якої-небудь покровительки тільки в тім разі, коли вона в ньому заінтересована особисто, що у мене з тобою, звичайно, неможливо.

(Мене знов обурих цей банальний жарт).

Тео: Отже, я бачу, що мені самому доведеться прокладати собі дорогу. Важко буде, але нічого, якось удасться.

Соня: А я в цьому дійсно сумніваюсь, бо я бачу тутешній стан речей.

Але-ж, коли ти хочеш мати від мене добру пораду, то прилучися тут до комуністичної партії. Ти одержиш партійну картку. З цією партійною карткою їдь ти до Радянської Росії, де ти зразу-ж станеш комісаром.—Там ти можеш також відзначитися, як поет, хоч ти й не геній, бо всі російські поети живуть як раз у Берліні, або в Парижу.—Тільки там ти можеш зробити свою кар'єру.—Тут уже й без тебе голодує так багато поетичних талантів.

Тео: Коли ви гадаєте, що я ще тільки мушу стіти комуністом, то ви помиляєтеся!—Я вже родився більшовиком.—Я був проводарем революційного руху в східній Швейцарії до самого мого відїзду.

Я не поїду до Радянської Росії, щоб там стати комісаром. Я буду тут комісаром, у червоному Берліні, коли Німеччину буде оголошено Радянською республікою.

Соня: Так? Ти більшовик?—Це мене дійсно дуже тішить, бо я-ж сама соціяліст. Мій чоловік був у центральному комітетові незалежних соціал-демократів і грає видатну роль, як провідник робітничого руху.

(Це одкриття мене просто вразило. Сонька помітила це).

Сонька: А так, мій хлопче!—Треба вміти впорядковувати своє життя, не гребаючи нічим.—Бачиш, я тепер чудово живу при демократичному режимі Еберта.—Як що влада скоро перейде до фашистів, то нас, як директорів великого підприємства, звичайно, й пальцем не торкнуть.—Коли-ж трапиться таке, що переможуть більшовики, мій чоловік з «лівими» незалежними прилучиться до комуністів і ми будемо ще багатіші й могутніші, ніж тепер.

Проте, я теж соціялістка по ідеї. Ще малою дівчинкою я думала про те, як багато несправедливості на нашій землі і про різницю між багатим і бідним.

Але-ж моє ніжне серце не може погодитися з більшовицькою політикою насильства. Ми, соціал-демократи, прагнемо соціалізму через лібералізм і демократію.

(Так говорила Сонька з Молдаванки. Вона хотіла на прощання почастувати мене шоколадом, але я, всміхаючись, відмовився).

Отак наша розмова і скінчилася, і в той час як потяг міської залізниці підвозив мене до центру, в мій голіві поета зріла найбільша сатира на конаючу буржуазну суспільність:

«Сонька з Молдаванки!».

Центральний готель, кімната 85.

«Добрий день!—Можна говорити з мадам Шванцензон?»

«Прошу!»

«Мадам, я—Мошка Зільберберг, що їздив з вашим чоловіком у Монте-Карло наживати великі гроші.—Але «система» не годилася.—Тепер ми виробили нову «систему», якою можна заробляти мільярди.—Я приїхав до вас, щоб конкретно запропонувати вам бути вашим кавалером їхати у Монте-Карло наживати гроші».

Удова саме була в жалобі по своєму чоловікові.

Вона стріла гостя чемно й з гідністю, і почала з ним переговори.—З цих переговорів виявилось, що вона цілком згодна з проектом Зільберберга і приймає його, як «спільника».

Отже Мошка, як її «оборонець», залишився в центральному готелі, кімната 85, де «компаньйони» старанно обмірковували свої темні плани над вулицею Фридрихштрассе, що кишіла людьми.

*

Тим часом я купив собі дешевий сурдут, щоб виходити на сцену після своїх прем'єр.

Правда, я ще не мав навіть найменшого успіху, як письменник, але-ж я в своїй перемозі не сумнівався.

Одягнений, як путній кавалер, збирався я до Шванцензона.

Фаня стріла мене дуже приязно і навіть кілька разів поцілувала мене.—Як раз тут була її дочка Дора, і я тишився її расовістю.

Тут я й розказав про свою розмову з «мадам Мюлер», при чому ми всі троє почали дуже лаяти Соньку.

«О, ця мошениця! ця повія»,—стогнала від люті мадам Шванцензон.

З її дальших розмов довідався я, що Сонька після скандалу Дори з Мюлером перестала допомагати їй, а тому в Центральному готелі, кімната 85, була фінансова криза.

І от я мусив, на прохання Фані, прочитати кілька сатир з мого циклю «Європа в дзеркалі!».

Нараз Дорочка гукнула:

«Мамо, мамо! В мене блискуча ідея!—Тоня напише сатиру на нашу Соньку і ти даси її своєму редактору Вольфенштейну, щоб він її вмістив у газеті».

Пропозицію прийнято і увесь вечір балакали про сенсацію.

І от у найближчі дні почав я старанно писати свою сатиру:

«Викриття «княгині Свирської».

*

Кожного вечора ми стрічалися з Дорою і тому, що ми подобалися один одному, ми стали приятелями.

Ми дивилися на світові картини «Уфа», або-ж гуляли по Курфюрстендаму.

Коли я скінчив сатиру, я її передав Фані.

І ось ми побачимо, як динаміт сатирика розривається, мов бомба, катастрофою у Соньчиному житті!!!

*

Редакція «Берлінських найновіших відомостей».

«Мій молодий товаришу! ваш твір про цю російську псевдо-княгиню—знаменитий твір.

Ви показуєте очевидний талант сатирика.

І ось я вам пропоную: наш листок купує вашу новелю за 20 доларів, щоб її надрукувати. Далі ми пропонуємо вам посаду завідуючого фейлетонним відділом».

Я згодився.

І в той час як я одержував гроші у касі головної контори, редактор Вольфенштейн послав мою сатиру на Соньку—у наборню.

Смійся ще, ти, княгине з Молдаванки!

Справляй свої останні оргії!

Наближається кінець!

— Вибух стався!

В своєму вранішньому випуску 19/IV-23 р.

«Берлінські найновіші відомості» вмістили, як сенсацію:

«Історія Соньки з Молдаванки».

(Інтимні викриття про «княгиню Свирську»).

*

У кафе по Фридрихштрасе й у Сході балакали про це.

В «шляхетних» домах буржуазних кварталів було розкрито аферу.

В ділових кварталах це викриття було розмовою дня.

На біржі акції «Акціонерного Т-ва Тріболі» почали катастрофічно падати.

«Геть Тріболі!!»

«Геть Тріболі!!»

У пів до другої ночі зібралася Головна Рада фірми на надзвичайний пленум під головуванням президента Фейгенблата.

«Шановні добродії акціонери!

Жахлива історія з родинного життя нашого головного директора страшенно пошкодила нашій фірмі.

Прохаю пропозицій, щоб поліпшити становище».

Акціонер Вейсборд встав:

«Шановні добродії!

Мені здається, що я вимовлю загальну гадку, вимагаючи негайно звільнити головного директора, обрати нове правління на загальних зборах і належної відповіді через пресу всім ворогам нашої марки».

«Браво!!»

— Голосування.

Президент Фейгенблат:

— Пропозицію пана Вейсборда прийнято одноголосно. Виконання її безпосередньо доручається виконавчій колегії.

Оголошую кінець надзвичайних зборів.

Добра ніч!!

— Серед двох дюжин щоденних часописів, які одержувала «пані Мюлер», були як раз і «Берлінські найновіші відомості».

І коли Соня прочитала фейлетон, вона зомліла.

Вона передчувала останні години своєї могутности.

.....

— Тим часом головний директор летів на автомобілі в Грюневальд.

Пів години тому, коли він грав на біліярді в «кафе Штрацевськім», колега Шмідт з «товариства двигунів Фіхмана» іронічно показав йому листок з фейлетоном про російську «княгиню».

Побілівши, як смерть, вхопив Мюлер шапку й палицю і вибіг, щоб помчатися на автомобілі додому.

.....

«Супруги» стояли один перед одним.

Сонька попробувала усміхнутися.

Але-ж його очі страшенно гнівно блискали.

«Мадам, ви, як повія і авантюристка, одурили мене й знищили.— Забирайте ваші речі і покиньте мій дім на завжди».

Тоді Сонька зашипіла злісно:

«Добродію, як ваша законна супруга я вимагаю половину вашого майна».

Тоді він сказав:

«Коли ви через 20 хвилин ще будете в цьому домі, я по телефону покличу поліцію, щоб вона розглянула ваші фальшовані папери».

Тоді Сонька зрозуміла, що блискучий період її життя скінчився, пішла в свій будуар спакувати десять скринь з своїми речами.

З великою любов'ю оглядала вона ще раз свої бриліанти й перстені, при чому її серце було ще повно останньої надії.

.....

Тим часом директор Мюлер заперся у своєму кабінеті й витяг свій револьвер.

Тепер послухаємо його монолог.

Монолог директора Мюлера:

«Чи мушу я—чи ні?—Чи смію я—чи ні?—Надавити!—Тільки надавити—і готово!—Кінець страмовищу!—Кінець величезній ганьбі!—(Приклади револьвер до лоба).

— Ні! (павза). Ще хочу жити!

Може—може ще є рятунок!

.....

Під час цього сумного монологу людина з револьвером коло лоба почула на дворі шум.

Директор підійшов до вікна.

Він побачив, що на автомобіль грузили скрині.

Далі він побачив свою «жінку» у непромокальному пальті і кокетливій французькій кепі,—вона порядкувала, розхожуючи туди й сюди.

Ось кінчилися панування.

«В готель «Адлер», пане шофер!».

Ось вона глянула в останнє наверх.—

— Вона помітила його.—

І на прощання вигукнула вона, іронічно посміхаючись:
«Прощайте, пане директоре!».

Це було о $1/2$ 4 дня.

О 6-й годині у кабінет до Мюлера подзвонив по телефону голова
головної ради «Акціон. Т-ва Тріболі».

О $1/2$ 8 години вечора вони обидва зустрілися в домі президента
Ізмаеля Фейгенבלата.

«Пане Мюлер, викриття сьогоднішніх «Берлінських відомостей»
торкнулися життєвих інтересів нашої фірми. Як супруг цієї російської
псевдо-княгині, ви відповідальні перед головною радою».

«Пане Фейгенблат, — історію ліквідовано. Я розірвав шлюб
і розійшовся з аванюристкою».

«Цього недосить.—

Через кілька годин відбудуться надзвичайні збори головної ради,
при чому ваше відношення до фірми буде знов урегульоване.

Про цей пленум ми вже чули у $1/2$ 2 ночі.

Але-ж Мюлер ті-ж ночі зловіщого дня з одчаю застрелився.

Його маетки дістали у спадщину його родичі в Швейцарії.

На його надгробку на Грюневальдовському кладовищі написано
слова:

«Він був жертвою облудної жінки. Його життя незаплямоване.
Вічний йому спокій!».

В найближчі дні в усіх газетах Берліну було надруковано «історію
Соньки».

Найбільше раділа з її нещастя її сестра Фаня, яка з своїм
«партнером» Мошкою Зільбербергом збиралися їхати до Монте-Карло.

Тим часом я дістав ім'я, як сатирик, і перші видавництва пропо-
нували видавати мої твори, за які я брав аванси.—

Дора, що й досі була касиршою у філії «Тріболі», дуже раділа
моєму успіху.

Ми стрічалися що-вечора після роботи і вмiли добре проводити
час.

Дориним ідеалом було Кіно і вона мріяла стати «Дивою».

Для цього я написав їй відповідний сценарій.

Вже давно Фаня і Мошка Зільберберґ творили усякі темні діла.

Їм пощастило в головному ділі. Мошка став власником багатьох
тисяч фунтів стерлінгів.—

І моторна парочка зникла, щоб збагачати аванюристів в Монте-
Карло.

Дора довго була нерозважна.—

Вона одержала від своєї «мами» кілька листів, в яких стара
радила їй забути її і почати нове краще життя, яке для неї вже
неможливе.—

Сталось так, що Дора й я одного дня дійшли до розумного рішення жити вкупі.

Я сказав їй:

«Нас не буде вінчати ніякий піп.—Ми також відмовляємось від цивільного шлюбу.—

Ми будемо жити вдвох, як приятелі, поки це тобі й мені подобатиметься.—Ми здійснимо вільне кохання у вільному товаристві!».

Відтак уклали ми союз, який був міцніший за всі махінації різних «офіційних» шлюбів . . . . .

Після свого нещасного падіння Сонька знов з'єдналася з своїм колишнім партнером Морицом Зейтцель-Фінком, якого президент Фейгенблат вигнав з посади в зв'язку з скандалом.

Виходить, старі мошеники почали нові авантури.

Мориц говорив:

«Сонька, найважливішим нашим завданням є—повернути на гроші усі твої цінні речі.

Тоді перед нами відкрились широкі перспективи.

Наприклад, спробувати своє щастя в новому гральному домі Рафке Янкель Мордехай».

Янкель Мордехай, або-ж Карл Гейнц Ренштон, був галицький єврей, який надбав собі величезні багатства у Відні, а потім у Берліні.

За позичку, яку дав його «банкирський дом» урядові, він одержав концесію на одкриття спеціального вертепу у східньому кварталі Берліна, недалеко зоологічного саду.

Там збиралися за рулеткою, «залізницею»,—«trente quarante» і покер'ом «спекулянти життя», що гадають найти своє щастя в кілька хвилин, тоді як усі люди щоденно заробляють на шматок хліба.—

І почалася гра!

Сонька появилася з купою банкнотів, які вона одержала, продавши свої цінні цвяхування;

Вона появилася в чудовому декольте, під ручку з Зейтцель-Фінком, одягненим у фрак.

Вона сіла й почала «пробувати щастя» разом з іншими, що думали так, як і вона.

Моя газета послала мене як раз туди, яко репортьора, і я взяв з собою свою «жінку» Дору.

*

В цьому залі були всі суб'єкти, які дуже цікаві для психолога.

— Але-ж там був і детектив Гелейн з кількома колегами, які уважно спостерігали Соньку, Мойшу і ще де-яких інших авантюристів.

*

Тим часом Сонька програвала одну пачку грошей за другою, тоді як Зейтцель-Фінк з своїм плащем через праве плече—проклинав на всі лади. . . . .

Це було за 5 хвилин до півночі.

Сонька програла свої останні гроші в машині, що гуділа.

Зейтцель-Фінк захрипів.

— Всі дивилися на Соню, яка почервонівши встала.

Через велику кімнату пролетів шепіт:

«Це «княгиня Свирська»!

«Це «мадам Мюлер»!

Тихо всміхаються, тоді як Соня накидає на праве плече свій театральний плащ.

«Ходім»—кличе вона Зейтцеля-Фінка.

— Напружена увага серед публіки.—

І ось детектив Гелейн підходе до «пані» і каже:

«Іменем закону—ви арештовані, як незареєстрована повія і авантюристка.

Ви, добродію, як сутеньор цієї дами!».—

Сонька хижо вигукнула й метнулася до виходу, де її одначе задержали помічники Гелейна.

Тим часом детектив надів «громадянину» Зейтцель-Фінку ручні кайдани.

«Готово! Мориц! Вперед!»—приказав його загрозуючий голос.

Сонька була бліда, як смерть.

Весь повний зал дивився на цю «трагі-комедію світської дами» Тепер процесія пішла до виходу.

Тут Соня глянула круг себе й помітила Дору, яка спиралася на мою руку.—

Вона відкинула голову назад, так що її волосся розсипалося.—

Вона диким жестом накинула на свої голі плечі плаща.—

І пішла далі . . . . .

Оце «історія про Соньку с Молдаванки».

Вона й досі брентить у моїх спогадах, коли я в зоряну ніч на бульварах Одеси здалека слухаю гуркіт хвиль Чорного моря.